

GAZDASÁGI LAPOK

II. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Márczius 12.

Zsák és ponyva

rendeléseket a nyári
idényre, áruhiány
miatt csak most
fogadhatok el.

fapeckes kézi kévekötelek

Sürgőnyczim: **NAGELA BUDAPEST.** Vidéki telefon: 104—10, 35—92, 80—82. Gyár: Balaton-utcza.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyar
és kölcsönintézet

Budapest, V., Arany János-u. 10.

Aratógépek, fűkaszálók,

szénagyűjtők, szab. egyszerű és műtrágyaszórával kombinált
vetőgépek, őrle- és daráló malmok, valamint az összes
gazdasági gépek az elismert legczélsebb kivitelben kaphatók:

SZÜCS ÖDÖN, BUDAPEST,
VI. KERÜLET, NAGYMEZŐ-UTCZA 66. SZ.

Uj és egyszer hasz-
nált lisztes és korpás

ZSÁKOKAT

legjobban és olcsón szállít:

SCHLESINGER ÉS TÁRSA

zsák- és ponyvakölcsönző intézet
Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 36.

Kéveköttők-, ponyva-, zsineg-, juta-
és lengyártmányok gyári raktára.

Telefon 15—28.

Telefon 15—28.

Gazdák figyelmébe! Foglyok és munkások

élelmezésére
LEGOLCSÓBB ÉS LEGTÁPLÁLÓBB
a cukrozott

KÁVÉKONZERV

Kapható: 46 grammos koczkadagonként 13 1/2 fillér.
1 kg. 3.— korona.

HUSIPARI GÉPRAKTÁR BUDAPEST, IX.,
BAKÁCS-TÉR 5/g. sz.

Sürgőnyczim:
TURKSMA
Viehgeschäfft
Leeuwarden

Pontos
kiszolgálás

Elsőrendű
elismerő
nyilatkozatok

Eredeti hollandi hasas- és tenyész-

szarvasmarha

vételeket közvetit mérsékelt jutalék mellett

J. TURKSMA,

szarvasmarha kereskedése
LEEWARDEN (HOLLAND).

Wiking-aratógépek

eredeti svéd gyártmányu
kaszáló-, marokrakó- és kéveköttőgépeket
hozzávaló kéveköttő-zsineggel

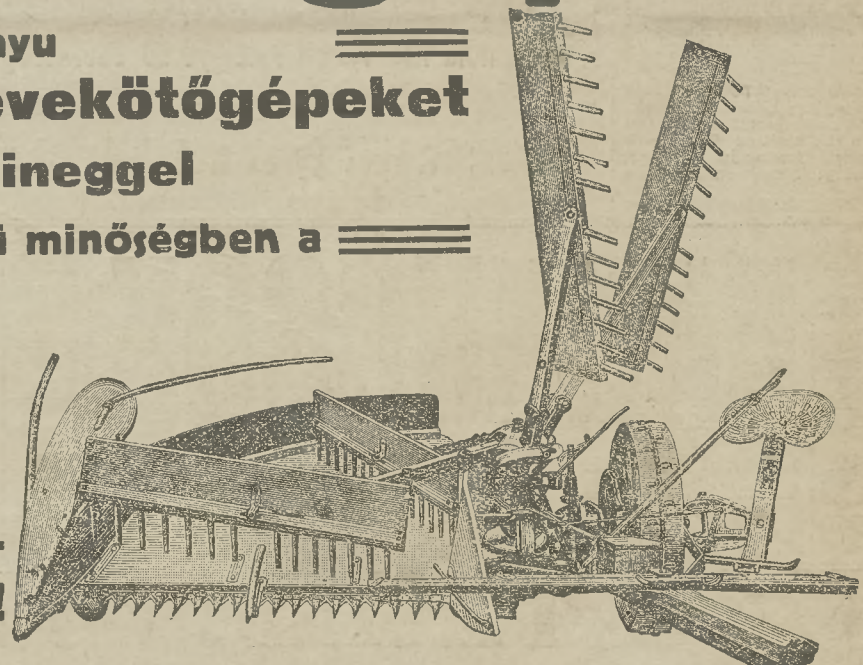
szállit, mig a készlet tart, elsőrendű minőségben a

Magyar Általános Gépgyár R.-T.

Budapest, VI., Váczi-ut 141.

Sürgőnyczim: Magomobil. Telefon 45—15.

!! Nagy tartalék alkatrész-raktár. !!

Zsák-
és
ponyva-
kölcsonzés.

ZSÁK, PONYVA, ZSINEGÁRUK

legmegbizhatóbb szállítója
SCHILLINGER MIKSA
Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. (Az orszagház
mellett.)
Telefon: 45—26. Alapított 1878.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéséért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ***

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér. a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbítanak, melyek a szükséges póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Hreblay Emilné állattelepén, Eperjes.

Igen jól tojó hófehér orpington és gyönyörűen színezett kendermagos plimut tyukok fajtiszta tenyésztéssel darabonként 1 K árban előjegyezhetők és február hó 1-től kezdve szállíthatók az előjegyzés sorrendjében. Megrendelésnél a pénz egyidejűleg beküldendő. Választott yorkshirei malacok, mindenkor elősúly kilogrammonként napi áron kaphatók. Ugyanott óriási belga házinyulak is kaphatók. Áruk 8 hónapos korban darabonként 10 korona. Azontal havonta 8 koronával drágábbak.

1855/1916. sz. Temesvári vásárhirdetés.

Az idei Szt. József országos vásár

folyó évi március hó 16-ától bezárólag március hó 20-ig fog megtartani. Mindenféle állat felhajtása az országos vásárra március 16-ától, esztőtörtékön reggeli 5 órától kezdve meg van engedve. Temesvárott, 1916 évi január hó 28-án. A városi főkapitányságtól: Dr. Mikes Gábor, tb. főkapitány.

Kézi vetőgép — szórva vet — eladó. Lőherer Andornál, Budapest, IX., Ráday-utca 81. Asszony, gyermek is vehet vele.

Állások, pályázatok, valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen nuntatványszám. Budapest, IX. ker., Üllői-ut 55.

Gazdasági gépek, eszközök, kocsik, szekerek, kádak, alakok eladók Donáth Mihálynál, Vác, Budapesti Fő-ut 36.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”

patkányirtó szer (nem mérég) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

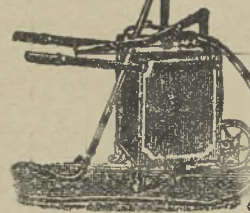
1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiltásához. Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Lemertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskereken.

A Heller-féle

„King” gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az eset-munka 20-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkívül

PITTORE ÉS TRIUMPH

nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyui azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcscsák permetezésére alkalmas két- vagy hárommagú szóróval) 60 koronától 320 kor.-ig.

IG. HELLER Bécs, II. Prater Schrotzbergstr. 1. Kérjenek leírást. Képviselek kerestetnek.

Legnagyobb megtakarítás időben pénzben és anyagban!

A „KING” kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyuk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „KING” tömlővezetékekkel többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozást és előmunkálást feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifzetődik.

TELEFON 118-44.

Az Augusztai gyorssegély alap

Hadibiztosító osztálya

Budapest, V, Vilmos császár-ut 72.

Hadibiztosítást köt harctéren levő vagy oda induló

katonák ott, vagy egyebütt bekövetkező halálesetére mérsékelt díjtételek mellett

A kötvény a hadbavonult

özvegyének és árváinak 1000 koronát 45 koronáért, biztosít 45 ha népfölkelő

és 70 koronáért, ha aktív vagy tartalékos.

A biztosítás 40 ezer koronáig szólhat, személyes jelentkezést nem igényel, mert megbízott által is megköthető. Orvosi vizsgálat nincs. Pótdíj nincs. A biztosítás egy évig érvényes és a díj megfizetése után azonnal hatályba lép. Az eddigi biztosítás összege 150 millió korona. Felvilágosítással készséggel szolgál az

Augusztai gyorssegély alap hadibiztosító osztálya.

TELEFON 118-44.

Fáj községben (Abauj megye) eladó mintegy

170 m. hold 18-19 éves tölgyerdő cserkéreg kitermelése.

Ajánlatok: Dr. Vitéz Győző erdőtulajdonoshoz Abaujszemere intézendők.

A munkáltatási idényre ajánlunk

elsőrendű pestvárosi fehér tábla- és kitűnő vidéki perzselt

munkásszalonnát, valamint pestvárosi disznózsirt

a legmérsékeltébb árban. Felhívásra kedvező ajánlatokkal készségesen szolgálunk

WEISZ LIPÓT és TÁRSA

disznózsir- és szalonnagykereskedők, Budapest, IX., Hentes-utca 17. Sürgőnyezim: „Weiszefett, Budapest.” Interurban távbeszélő „József” 14-50

HADIFOGLYOK RÉSZÉRE

legolcsóbb reggelit és vacsorát szolgáltatja a

Szövetség-Kávé cukorral

kilónként 3 kor. 50 fillér.

FELLNER GYULA, Budapest, V., Lipót-körut 9. szám.

A 33 év óta fennálló FISCHER-féle

ZSÁK- és PONYVA-

GYÁR BUDAPEST, Nádor-u. 31-33.

egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak. Lópokrócsok, valódi amerikai

Manila-kéveketők, SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK,

jobb és olcsóbb a raffánál. Egyszer használt ponyvák, termény- és lisztes-zsákok is állandóan jutányosan kaphatók.

Cséplésre és szobafűtésre

egyaránt kiválóan alkalmas és olcsó áránál fogva országszerte méltán kedvelt elsőrendű

baglyasaljai és Józsefaknai

tömörszenünket

ajánljuk a magyarországi gazdaközönség figyelmébe

Északmagyarországi Egyesített Kőszénbánya és Iparvállalat R.-Társ.

Budapestben, V. ker. József-tér 10. sz.

Birtokbérbeadás.

Partosfalvai (Vas megye) birtok mezőgazdasági része bérbeadandó. Bérlet átvétel azonnal.

Szántó (buzatalaj)	79 hold
Rét (3 kaszálást ad)	28 „
Kertek	13 „
Legelő és legelőerdő	150 „

Tagosított, áttekinthető, sik fekvésű, kő nélküli, számos gazdasági épülettel. Két összefüggő major. Nagy gyümölcsösök. Tó. Nagy uradalmi erdők.

Uradalmi igazgatóság:

Partosfalva-Kastély (Vas megye).

Posta és interurban távbeszélő-állomás.

BAKANCSONK

katonai foglyok és munkások részére jutányos árban kaphatók SZÜCS ISZIDOR, BUDAPEST, VI. kerület, Lehel-utca 8.

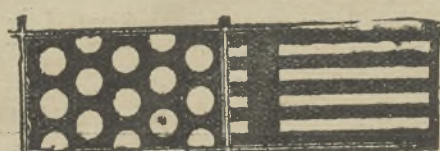
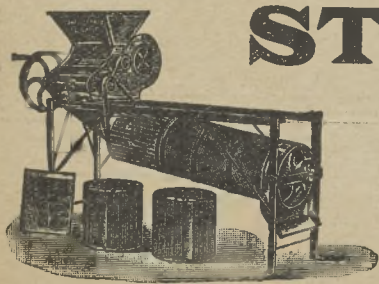
STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-utca 44-46. sz.

Ajánljuk TRIEURJEINKET és OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTÁK és mindenfajta LEMEZROSTA gőzcséplőgépek számára.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzandók.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel. Arjegyék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden cikkért az utányomás joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	111
Az amerikai visszavándorlás. — Rotmayer Imre	112
Tárca. — Hóvirág. — Péter Béla	112
Háborus tavaszi vetési tervünk. — Várad Szabó János	113
A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéheztetésével. — Löherer Andor	114
A Hortobágy növényföldrajza. — Dr. Rapaics Raymund	115
Kérdések és feleletek	
Kérdések: A „Galicit” mint rézgáliczot pótló permetezőszert	
Feleletek: Téli metszés	116
Hírek	116

SZEMLE.

(Időjárás. — Vetést kényszerítő rendelet. — A kukoriczavásárlás engedélyezése. — Új német szesz-rendelet. — Egy beérkezett levél. — Urasági gépek.)

Bizony csak nem akar javulni az örökös csapadékos idő. Annyi belviz már félszázad óta nem volt hazánkban, mint a mennyi most van. A szépen kikelt és kellőleg megerősödött, megbokrosodott őszi vetéseknek némely megyében 10—20, máshol meg éppen 30—40%-a van víz alatt már hetek óta és nincs hová levezetni a talajvizet, nem lehet elvezetni a csapadékvizet. A talaj telítve van vízzel, olyan, mint a szivacs; még kézzel sem lehet ilyen földeken a tavaszi vetést eszközölni s most már jogosan attól kell félni, hogy elkésünk majd a tavaszi gabonavetéssel, mert ha az árpa nálunk márcziusban nem jut a földbe, akkor csak féltermésre számíthatunk. Domboldalakon, magasabban fekvő helyeken és homokos talajon még csak lehet vetni, de mily csekélység ez azon rengeteg nagy területekhez képest, melyeknek őszi vetése elmaradván, tavaszi gabonát kellene befogadni barázdáikba? Szomorú kilátások.

A rendeletek tömkelegében már maguk azok sem ismerik ki magukat, a kik alkotói voltak a tömértelen ukázoknak, hisz mult héten is egy téves rendeletszámra hivatkoztak egyik új rendeletben és tévedésüket helyre kellett pótlólag igazítani. De azért oly rendeletek, melyek valódi szükségletet pótolnának, még nem születtek meg nálunk a legnagyobb mérvű s legtöbb oldalról felhangzott felzudulások dacára; értjük a köz-

szükségletet képező, az ipari termények árának hatósági meghatározását magában foglaló, rendeleteket.

Ezeket kivül még a mezőgazdaság terén is volna cselekedni való a rendeletgyártó irodákban, csak fordítanak le magyarra azt az erélyes hangu rendszabályt, melyet a mezőgazdasági munka idejében való elvégzése ügyében hoztak az osztrákok. Ugyanis a Wiener Zeitung minapi száma közli az osztrák kormány rendeletét, a mely a gazdákat kötelezi, hogy minden megművelhető földjüket, a mennyiben ezt még nem tették, bevessék s szükség esetén újabb vetést is végezzenek. Az aratási bizottságok felügyelnek arra, hogy a gazdák a tavaszi vetést 1916-ban is idejekorán és teljesen végezzék el. A rendelet ellen vétőket ezer koronáig terjedő pénzbüntetéssel vagy egy hónapig terjedő elzárással büntetik.

Meg kellene ezen rendeletet toldani azzal, hogy a mennyiben bizonyos határidőig nem vetné be a tulajdonos vagy bérlő földeit (ha t. i. azok nincsenek víz alatt, tehát művelhetők), akkor azok közérővel lesznek elvetve és a termést is közérő fogja learatni s közszükségletre fordítani, ahhoz a földtulajdonosnak semmi joga s köze nem lesz. Ilyenformán parlagon hagyott bank-, bérlő- és gazda-földek nem lennének s a termés jobban volna biztosítva.

Ajánljuk az illető hatósági körök szives figyelmébe ezen javaslatvázlatot.

Sohasem fogyunk ki az újabb rendeletekből, most is előttünk fekszik egy, mely a kukoriczavásárlásra vonatkozik s olyan »nesze semmi«, mint már akárhány van. Ugyanis ott engedi meg a kukoricza vételt a magánfeleknek, a hol nincs felesleges ebből a terményből, mert a mi kevés termett, az helyben szükséges. Hogy pedig a mezőgazdasági tudás teljes hiányával tündöklő jogászelmék gyártották ezen rendeletet, arra napnál világosabban mutat rá azon néhány megye s város név, mely a többi között foglal helyet, noha már földrajzi fekvésénél fogva is teljesen alkalmatlan a kukoricza termelésére, mert területén be nem érik ezen termény. Ilyen nagy tájékozatlansággal még sem kellene szélnek eresztetni a rendeleteket — ez a mi szerény véleményünk s talán más gazdatársaink is így gondolkoznak. De hát álljon itt mindnyájunk épülésére a szóban forgó rendelet rövid kivonata.

A földművelésügyi miniszter rendeletet adott ki, a mellyel megengedi, hogy az alább felsorolt törvényhatóságokban tengerit nemcsak a Hadi-Termény Részvénytársaság vagy annak részére bizományosai, hanem azzal a feltétellel, hogy a vevő a megvásárolt mennyiség felét a Hadi-Ter-

mény Részvénytársaságnak közczélokra megvételre felajánlja, saját gazdasága részére takarmányozási, hizlalási és háztartási szükségletre kizárólag és közvetlenül a termelőtől, ennek szabad rendelkezése alatt álló készletéből más is vásárolhasson. Nevezetesen megengedi a tengeri vásárlását: Abauj-Torna, Alsó-Fehér, Bars, Bereg, Besztercze-Naszód, Borsod, Brassó, Csik, Esztergom, Fogaras, Gömör-Kishont, Győr, Háromszék, Hont, Hunyad, Kisküküllő, Kolozs, Komárom, Krassó-Szörény, Máramaros, Maros-Torda, Moson, Nagy-Küküllő, Nógrád, Nyitra, Sopron, Pozsony, Szeben, Szilágy, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos, Ugocsa, Vas és Zemplén vármegyék egész területén, — továbbá Győr, Kassa, Kolozsvár, Komárom, Marosvásárhely, Miskolc, Pozsony, Sopron és Selmec-Bélabánya törvényhatósági joggal felruházott városok területén. Vevő köteles a megvásárolt tengerikészlet felét a vételtől számított nyolcz napon belül a Hadi-Termény Részvénytársaságnak írásban közczélokra megvételre felajánlani. A Hadi-Termény Részvénytársaság a beadvány beérkezésétől számítandó nyolcz nap alatt köteles a vevőt elhatározásáról értesíteni. A földművelésügyi miniszter a részvénytársaság jelentésének beérkezése után a vevő rendelkezésére hagyott résznek elszállításához szükséges szállítási igazolvány kiállítására az erre illetékes hatóságot felhatalmazza és egyuttal intézkedik a közszükségleti czélokra megvett készletnek a Hadi-Termény Részvénytársaság által leendő elszállítása, illetve a közigazgatási hatóság útján leendő biztosítása iránt.

Berlinből jön a hír: A birodalmi kancellár a technikai czélokra szolgáló szesz tekintetében felmerült nagy szükséglet folytán indítatva érezte magát arra, hogy egy időre teljesen eltiltsa a szesznek italkészítésre való felhasználását. Kivételt képeznek a hadsereg részére szóló szállítások.

Nálunk is napról-napra szaporodnak a szeszhiány miatt felhangzó panaszok s talán jó volna ezen német rendelethez hasonló erélyes intézkedéshez fordulni kormányunknak.

Hozzánk beérkezett alanti levelet szóról-szóra közreadjuk, hozzá nem teszünk semmit, el nem vesszünk belőle semmit; a felelősséget azonban minden tekintetben a levél írójára hárítjuk.

„Nem akarok hosszadalmas lenni, tisztán a szoros tényeket adom elő, melyekből mindenki megállapíthatja azon jó indulatot és példás pontosságot, mellyel a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi minisztérium, illetőleg a minisztériumnak lótenyésztési ügyosztálya ügyeinket kezeli és elintézi.

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle őrlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint KITÜNŐ TAKARMÁNY értékesíthető.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL:

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgönczim: CASE BUDAPEST.

Eredeti
amerikai

CASE

gőszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER

amerikai benzinmotorok és lokomobilok.

Február hó 3-ikán postára adtam ajánlva egy kérvényt, melyben a lótenyésztési ügyosztálytól a fedeztetési idényre egy állami bérmen kiutalását kérelmeztem.

Kérvényemben kifejtettem, hogy tanyai gazdaságom az állami fedeztetési állomásoktól minden irányban legalább is nyolcz km. távolságra fekszik, kanczáim száma 28 és hogy eddig saját mént tartottam, mely azonban tavaly elhullott.

Kifejtettem továbbá, hogy kanczáimat képtelen vagyok naponta ekkora távolságra járatni, mivel az őszi rossz időjárás viszonyok folytán óriási tavaszi munkát kell elvégezni; de meg nem is szívesen küldözgetném azon okból sem, nehogy a környéken elterjedt különféle ragályos betegségeket behurcoljam.

Eddig a kérvényem rövid tartalma.

Erre vártam az elintézetést egészen február hó 29-éig, midőn megunva a folytonos várakozást és bizonytalanságot, feladtam a következő sürgönyt:

Rp. 10. Földmívelésügyi minisztérium lótenyésztési ügyosztálya
Budapest.

E hó 3-ikán felküldött kérvényemre méltóztassanak értesíteni, hogy kapok-e bérment a fedeztetési idényre?

Erre ismét vártam a választ, míg végre márczius hó 4-én megkapom a 3-ikán délután feladott következő sürgönyt elintézetést:

Ménkiosztások már megtörténtek, bérmen — sajnálatomra — rendelkezésemre nem áll.

Földmívelésügyi miniszter.

Az elintézés tartalma ellen semmi kifogásom nincs. Mén nincsen, tehát nem adnak. Azonban bátorodom a nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi minisztérium lótenyésztési ügyosztályától tiszteletteljesen megkérdezni, hogy miért nem tudták ezt velem mindjárt kérvényem beérkezése után és miért csak egy teljes hónap elmultával és akkor is csak sürgönyileg megismételt kérésemre? Hiszen normális viszonyok között ennyi idő alatt Amerikából is megkapom a választ. Fájdalom, de ki kell mondanom, az ilyen tények arról győznek meg bennünket, hogy a m. kir. földmívelésügyi minisztérium lótenyésztési ügyosztálya, érdekeinkkel rangon alulinak tartotta volna egy ilyen tartalmu kérvényre annak idejében megadni a választ és azzal lehetővé tenni azt, hogy miután az államtól mént nem kaphatok, módomban legyen másfelé utánanézni és nem kitenni annak a kényszerhelyzetnek, hogy most kanczáimat kénytelen legyen üresen hagyni, mivel a fenti okok miatt azokat a fedeztetési állomásokra nem küldhetem.

Hogy pedig ez érdeke-e az ország jelenlegi

köztenyésztési viszonyainak, arra igazán felesleges kiterjeszkednem. Itt csak tisztán arra akarom rámutatni, hogy az ország legfőbb lótenyésztési ügyosztálya mennyire viseli a kisebb emberek érdekeit és hogy milyen nemtörődomséggel intézi el azoknak ügyeit, pedig nézetem szerint azok, különösen a lótenyésztés terén sokkal inkább elvárhatnák az államtól legalább erkölcsi támogatását, mint a minden megkívánható előfeltételekkel bőven rendelkező nagytenyésztők.

A lótenyésztési ügyosztály azonban, a mint az én esetem is igazolja, egészen ellenkező nézeten van; még arra sem tartja érdemesnek a kisebb és kérésével alkalmatlankodó tenyésztőt, hogy betérjesszett kérelmére a legminimálisban elvárható választ megadja.

Csak arra lettem volna kíváncsi, hogy sürgönyi kérésem nélkül kaptam volna-e valaha is választ?

Ha a lótenyésztési ügyosztály ennyire hivatásának magaslatán áll és a kérvényezővel szemben ily lelkiismeretes pontossággal jár el, akkor talán nem ártana, ha tudtul adná, hogy: kérelmezni tilos. Legalább tudná mindenki, hogy nincs kihez fordulni és én sem alkalmatlankodtam volna.

Ugornya, 1916 márczius 5. Virág Arpád.*

A P. N. febr. 27-iki számában a „Mindennapi kenyér” című cikkben több életrevaló s általunk is már többé-kevésbé hangoztatott eszme között egy oly újat is találtunk, melyet minél szélesebb körben közzétételre ajánlunk s melyre a hatóságok figyelmét is felhívni szükségesnek tartjuk. Arról van ugyanis szó: a nagybirtokosok gazdasági gépeiket — a mikor nekik már nincs azokra szükségük — kötelesek a kis- és törpebirtokosoknak kölcsönadni. És ez az intézkedés sok helyen igen nagy horderejű lehet. Bizony az uradalmakról a mult esztendőben nem igen hallottuk, hogy szántó-vető-és aratógépeiket a falvaknak rendelkezésére bocsátották volna, pedig mennyit segíthettek volna némely vidéken!

Az amerikai visszavándorlás.

Irtá: Rotmayer Imre.

Minneapolis, 1915. decz. 29.

II.

Valamelyik kezembe került hazai lapban olvastam Csernovich min. tanácsos véleményét az állami parcellázásról és hogy annak idején próbálkoztak az amerikai magyarság visszatelepítésével, de — siker nélkül — mert mint Csernovich mondja: „Az amerikai magyarság szülőföldje környékén óhajtt letelepedni”. A sikertelenségnek okát nem itt kell keresni, hanem talán

a telepítés tervének itteni nem helyes közhirre-tételével. A magyar itt is vesz földet s az természetes, hogy inkább otthon telepedne, mint itt. Az itt élő honfitársaink félnek a parcellázástól s — nem ok nélkül — mert bizony sok élelmes yankee vállalkozó becsapta őket és értéktelen, legalább is nem a fizetett értéknek megfelelő földet kaptak. Szerény véleményem szerint leg-helyesebb lenne itt is, de főleg otthon, azon a vidékeken, honnan tömegesebb volt a kivándorlás, a telepítési akciót közhirre tenni, a kivándorlóknak van otthon családjuk, ismerősük, barátjuk, kik ezt tudatni fogják vele s ezt, így, elhiszi — ismerem az amerikai magyar gondolkodás módját.

Egyes élelmes otthoni üzletemberek, már most, midőn még erősen folyik a harcz, megkezdették egyes birtokok parcellázásának itteni közhirre tételét és reklamizását. Egyikről ki-sült, hogy 650 koronás átlagárban akar egy birtokot parcellázni és a birtok nagyrésze értéktelen legelő. Bővebb adat ez irányban nem áll rendelkezésemre, csak az amerikai magyar lapok híreinek leszögezésével felhívom a figyelmét az illetékes köröknek erre, mert ezt meg kell akadályozni. Ezt meggátolni kormányunk kötelessége, mert először a visszavándorló meg lesz csálva, másodsor ilynemű üzleti spekuláció káros behatással lesz a visszavándorlásra és a hazatérési kedv csökkenni fog.

A „föld” az, a mi az Amerikában élő magyart haza hozza, az a föld, melyért ma oly sok magyar vér foly, ezt kell adni a visszavándorlóknak. Talán lehetséges lenne, hogy a magánparcellázások is állami felügyelet alá kerüljenek, mert a tulmagas ár mellett is fog venni az amerikai magyar földet, mert épp úgy földéhes, mint a hazai kisbirtokos és ha nem boldogul, ismét visszajön ide s akkor már hazánkra nézve — elveszett. Mint több magyar földművestől hallottam, a béke létrejötte után 1/2 - 1 évre óhajtanak hazamenni. Ezt az időt kell kihasználni, mert ne feledjük, hogy a mint az utazás lehetséges lesz, az itt élő magyarságnak az a része, a melyik visszavándorolni akar, rögtön megy s ha otthon nem sikerül földhöz jutnia és a megélhetését biztosítani — visszajön —, ha már amerikai polgár, akadálytalanul, ha meg még védköteles — visszazökik. Ezt pedig megakadályozni nem lehet, mert bárminő szigorú ellenőrzés alatt is áll a határ, keresztül jut. Kéthárom év előtt, midőn már a kivándorlás és az utlevélkérdés szigoritva lett, az egyszerű és becsületes gondolkozású magyar lehetetlen fogásokkal lopta át magát a határon és 10 esetben 8 utlevél nélkül. Sokat lehetne a kiszökési módokról írni, ha a tárgy nem volna oly szomorú.

A visszavándorlási kérdésnek helyes megoldása nemcsak sok erős munkáskezet ad vissza

TÁRCZA.

Hóvirág.

Februáriusban még süvit a szél, hópelyhek szállingóznak a levegőben. Udvaromon az orgonabokor még téli álmát alussza, de rügyei már dagadnak, türelmetlenül várják, hogy kibontakozhassanak és hirdethessék a tavaszt. Az udvar sarkában álló fenyőfáim alatt ime már megmozdult az élet. A fenyők tövében eltűnt a hó és a fektető földből apró fehér bimbók bontakoznak kifelé. Pedig ide fönn még tél van. A hóvirág azonban nem bírja bevárni a tavaszt, még a fagyos földben is lüktet benne az élet és az első csalóka napsugárra kifelé tör a földből. Az ágyvégre rászáll a kis sármány és élénk hangján megszólalva mondja, hogy: »cze-cze-cze-cze-cze-cze-cziüüü!«, a mi azt jelenti, hogy »ez, ez, ez, még korai!« Óva inti a hóvirágot, hogy ide fönn még hideg van. Ujra fú a szél, újra hull a hó, betakarja a hóvirágot is, de ő nem bánja, mert az ő keblében már duzzad az erő, megmozdult a tavasz. Szerelme vágyik. Végre beköszöntött a »Jégtörő Mátyás« és mintegy varázsütésre megtörte a telet. Ezidén kivált pontosan hozta meg Mátyás a tavaszi szellőt, a mely bontja a jeget és rohamosan olvasztja a havat. A sármány bár óva intette a hóvirágot, azért ő sem jobb nálánál, mert daczára a süvítő hideg szélnek, hozzá lát a fészekéltéshez. A hóvirág nem gazdasági növény, de azért mégis érdeklí a gazdát. Virágyulás és madárdal között foly le a gazda élete, nem csoda tehát, ha a tavasz első virága felkelti a gazda figyelmét. A szelid napsugár a gazdának is az öröme, a vihar és a hideg szél neki is bánata. Ha kivirágzott a kert sarkában a hóvirág, a gazda türelmetlenül vizsgálhatja a rögöt, mikor kezdhető meg a tavaszi munka.

Monostori külvárosunknak az erdő felé vezető utcája, a »Kalányos-utca« is megelevenedik ilyenkor. »Kalányos« utca azért, mert lakói — cigányok — a ház előtt, az utcán áragyák a kana-

lakat az u. n. »kalányfából«, a nyárfából. Az első tavaszi fuvalomra kivonul az utca lakossága, cigányasszony, cigányleány és cigányfiú. Bebarangolják az erdőt és összeszedik a tavasz első virágait. Odahaza azután csokorba kötik a virágokat, hogy a városban az aszfalton korzózóknak felki-nálhassák olcsó pénzért. Az első ilyen csokor az utcán a hóvirág. Budapest utcáin ezidén már januárius végén árulták a hóvirágot, Kolozsvárt csak februárius derekán. A mi monostori erdőnk nagyon bővelkedik hóvirágban. A sok tavaszi virág társaságában és legtöbbször megelőzve, ott nyílik ez a kis virág a sűrű bokrok alján, a lombos fák tövében. Az erdő talaját borító száraz levelek takarója alatt ott rejtőzködik a földben egy kis hagyma, a melyből két hosszú hegyes levél és a virágot viselő szár kinő. A szár tetején lefűgő fehér harangképző kis virág a tavaszi szellőben ide-oda lebeg és becsengeti a tavaszt. Körülötte még viaskodik a tél a tavasszal, hópelyhek még ide-oda szállingóznak, de a hóvirág bátran daczol az idő förgötegével már a kora tavasz hűvösségében elvégzi pályafutása szebbik részét, a virágyulást, hogy azután a mint a fák levele kizöldül, már csak gyümölcsét megérelje és ismét hosszú álomba meüljön. A mint beáll a meleg, eltikkadva leborul a földre. Nyáron a fák alatt nem jutna hozzá éltető napsugár, azért siet pályafutását bevégezni, még mielőtt a sűrű árnyék sötétsége rá nehezednék. Azért sietős a dolga a hóvirágnak, annyira, hogy a mikor a délkereggel kivonulunk az erdőbe virágot szedni, sokszor hó és jég körül, a fagyos rög alól ássuk a hóvirág kis hagymáját.

Elcinte csak egyes védettebb helyeken nyílik a hóvirág, a hol a hó hamarabb olvad. Azért akkor még kapos ez a virág. Utóbb mind tömegesebben található és kosárszámra gyűjthető. Előbb csak apró csokrocskát kötnek belőle a cigányleányok, utóbb már tetszetős koszoruba kötik a hóvirágok sokaságát.

A kis hóvirág mellé azarum-levelet köt a cigányleány, zöld keret gyanánt. Azarum-level vagyis a kereklevélű kapotnyak szép kerek vesealakú levele bőven van erdőseinkben, télen is

zöld, azért könnyen összecsisztható csokorra a tavasz első virágával.

A kolozsvári egyetem vegytani intézetének egyik specialitása, hogy ezt a nálunk tömegesen termő Asarum europaeumot tudományos kutatások tárgyává tették.

A mikor más évben a szép cigányleány megjelent a hóvirágcsokroival a déli korzón, fiatal gavallérok voltak a vásárlói és fiatal hölgyek keblén diszcelgett a kis hóvirágcsokor. Mennyi érzelm kifejezője volt a kis csokor! Az ébredő tavasz az ifjuság szívébe is bevonult és az első virágcsokor a szívnek diadalmenete volt.

Most egyedül sétál a leánysereg. A nemzet reménysége, a délceg ifjuság a hazát védi. Fagyos szél hűti le a szerelemre vágyó szívöket. A cigányleány is egyedül gyűjtötte ez idén a virágait, szomorúság ül az arcán, a mikor virágait a vevőnek kínálja. Más évben ragyogott az a bogárszem, a boldogság napja sugárzott ki belőle, mert ő mellette volt, a kivel együtt szedte az erdőn a sok virágot. És a mikor csokorba fűzte az egyes virág-szállakat, belekötötte a csokorba a virágokkal együtt az ő szívének gyöngéd érzelmét is. Most egyedül szedte össze a virágokat, bus aggodalmat kötött bele a csokorba és bánatos sejtelmet tükröz vissza a tekintete, a mikor a csokrokat kínálja.

Halad az idő, több és több hóvirág nyílik az erdőn. A cigánylány kosárszámra gyűjti már a szép kis tavaszi virágot és tetszetős koszorút hoz a virágpiacra. Kapos most a koszorú, napról napra több és több a hősök sirja. A hóvirágkoszoruk körül gyászfátyolos hölgyek járnak. Minden arczon szomorúság. Vajjon kinek nincs még siratni valója? Szól a katonazene. Gyászdindulót fújnak. Katonatemetés. A harctérről súlyos sobbal visszavért hóst temetnek. A cigányleány szemébe is könny tolu. Vajjon nem az ő szíve választottjának szólnak e hangok a messze távolba? Hát ha ott a messze távolban csendesen és zajtalanul elhantolták őt az idegen földben? Fog-e még valaha vele hóvirágot gyűjteni?

hazánknak, hanem hatalmasan gyarapodni fog a most úgy is megtépzott nemzeti vagyon is. Külföldön tartózkodásom óta állandóan figyelemmel kísértem és feljegyezgettem a magyarokra vonatkozó minden dolgot, így ismerem 29 itt élő magyar munkásnak vagyoni viszonyait (ebből 19 volt földműves és 10 iparos).

A vagyoni állapot:

3	—	—	dollár
3	=	300	"
5	=	350	"
4	=	400	"
2	=	500	"
5	=	600	"
2	=	650	"
1	=	700	"
1	=	800	"
3	=	1000	"

29

Vagyis az átlagot véve a jelzett 29 egyénnél, az átlagos vagyon 460 dollár, a pénz normális ára mellett 2300 korona, ma jóval jobb, ezt tudják a magyar bankárok jóvoltából honfitársaink is és igen sok küldi most haza a pénzét, így legalább a háború által lenyomott pénznek hasznát veszi. Természetesen a fenti kis adatból nem lehet a nagy általánosságra következtetni, hisz 29 esetből nem lehet 90—100.000 egyén vagyoni viszonyaira következtetni, de látni lehet azt, hogy 100.000 visszavándorló hazatérése és pénze által a nemzeti vagyon is gyarapodni fog. Ha, véleményem szerint, a minimális 100.000 visszavándorlót vesszük alapul, úgy az ország lakossága 250—300.000 lélekkel szaporodni fog, mert a jelzett szám jórésze nős és több gyermekek családapa, azonban ezt a számot, ha az otthoni viszonyok megfelelőek lesznek és a megélhetés biztosítva lesz, fokozni lehet.

Nagy számok ezek, mint munkás kéz, mint pedig a nemzeti vagyon gyarapodása terén. Az állam, a nemzet kötelessége ezt helyesen megoldani, hisz a hazáért elvérzettek pótolni kell, hogy a nemzet fejlődése hosszú időre meg ne álljon.

A fent említett 29 honfitárs nagyobb része családos, már most ha a visszatérés költségei ugyanakkorak maradnak, mint ezideig voltak, úgy merem állítani, hogy a véres verejtékkel szerzett kis vagyon jó része a vasuti és hajójegyre megy.

San-Franciskótól New-Yorkig kb. 73 dollár, innen az Egyesült-Államok középső részéről kb. 30 dollár New-Yorkig egy személy vasuti jegye, ezt úgy sem lehet csökkenteni és mérsékelni, de igenis lehet a tengeri utazás és az otthoni vasuti költséget. Ez is egy hatalmas és döntő bizonyíték arra, hogy igen nagy szükség van az amerikai-magyar tengerhajózási vállalatra. Nemzetünknek, vezető pénzügyi köreinknek nem lehet czélja, hogy idegenbeszakadt honfitársaink pénze a holland, dán, norvég, esetleg angol vállalatokat gazdagítson, hanem a magyar nemzeti közvagyonot kell vele gyarapítani. Hisz nem csak ezt érhetjük el vele, hanem a magyar külkereskedelmet, a kivitelt emelhetjük, itt mindennek jó piacra van és e mellett a háború után emelkedő bevitt is olcsóbbá tehetjük.

Eddig csak a földművelőkről szoltam, pedig a kivándorlóknak mintegy 25% iparos, kézműves, ki itt tudását fejlesztette, tanult; otthonról elhajtotta annak idején a szükség vagy a kalandvágy s most ez is haza vágyik, otthon akar boldogulni, létét és megélhetését biztosítani. Ezeknek elhelyezése és jövődjének biztosítása is megoldásra váró kérdés. ez ugyan nem a régi

időben és mostan is oly sokat ütött agráriusok feladata, hanem az ipar és kereskedelem erre hivatott tényezőinek a dolga.

A mezőgazdaságnak az iparral és kereskedelemmel együtt kell fejlődni, hisz virágzó földművelés, életerős ipar és kereskedelem nélkül el sem képzelhető, a föld és földművelés és az ebből fejlődő ipar a nemzeti nagyság alapja. A földművelők és ipari munkások visszatelepítése az ország gazdasági és közgazdasági életének fejlesztése az az út, hol az „Új Magyarország“ nagy és hatalmas lesz.

Az Amerikában élő és visszavándorolni óhajto magyarok egy része már amerikai állampolgár, kinek régebbi terve volt itt maradni, de az egész világot megrázkódtató háború ezekre is nagy hatással volt, felrázta őket közönyösségükből és eszükbe jutott szülőhazájuk, az a haza, mely atyjukat, családjukat eltartotta, őket felnevelte s a melyet ők a visszatérés gondolata nélkül elhagytak s ma — hazavágyának. Nem tudom, nem ütközik-e nehézségbe idegen állam polgárait az állami telepítés előnyeibe részesíteni, ha igen, úgy ezeket az akadályokat el kell tüntetni, hisz nem csak a visszavándorlást fokozhatjuk e kérdés kielégítő megoldásával, hanem visszaadhatjuk szülőhazájukat azoknak, kik onnan 10—20 éve elszakadtak, idegenben élnek és hazavágyának.

Nehéz kérdés lesz a védkötelezettség kérdésének helyes megoldása is. Az amerikai magyarságot e tekintetben három csoportra oszthatjuk: a) azok, a kik katonai kötelezettségük teljesítése után vándoroltak ki, b) azok, kik, mint katonai szökevények jöttek ki, de az általános mozgósítás kihirdetése után itt a konzulátusok által soroztatták magukat c) és végül azok, kik az előző két csoportba tartoznak, de a mozgósítás idejében sem nem jelentkeztek, sem pedig nem soroztatták magukat, ezek aránylag nem sokan vannak s különben sem akarnak hazamenni. Érdekes, hogy a harmadik csoport jórésze a nemzetiségek sorából került ki. Az első csoport attól fél, hogy miután a hazatérés lehetetlen volt és még ma is lehetetlen, hazatérés után esetleg hónapokig tartó fegyvergyakorlatot kell teljesíteniök, a második csoport pedig a teljes katonai szolgálati idő letöltése miatt aggódik, nagy része már nős, családos ember, harmincz éven felül, kit családja megélhetése is aggaszt. Ezek is mind méltányosságot érdemlő körülmények, melyeket figyelembe kell venni, mert ellenkező esetben nagy eredményt nem várhatunk.

A visszavándorlásnak van egy másik, a nemzet jövődjére életerős fejlődésére fontos tényezője is, ez a kivándorlás csökkenése, esetleg megszűnése. Ugyanis itt a „szabad Amerikában“ daczára a sok gáncsnak, a mi már az ellenkező véleményen levők táborából ért — állítom —, hogy honfitársaink nagy része keservesen csalódott. Otthoni álmaiban boldogulást, pénzt, vagyont látott, itt pedig csak munka, az otthoninál nehezebb, véres verejtékes munka várt rá. Igaz, jól fizetett munka — midőn munkája volt — melynek díjazásából, úgy élve, mint otthon élt, megtakarított hosszú évek során valamit. Nem az utlevéltkiadás felfüggesztése, a határ őrzése fogja a kivándorlást csökkenteni, hanem igenis a visszavándorlóknak majdan otthon, jövődjé boldogulásuk helyszínén szerzett tapasztalata és az itt maradt munkásokig eljutó szava fogja azt megszüntetni. Mert ha a kivándorolni szándékozó látja a tömeges visszatérést, az otthoni boldogulást, a megfelelő munkásviszonyokat és a visszatérőktől hallja az itteni

nem éppen fényes helyzetet, az Egyesült-Államok lakosságának Ausztria-Magyarország és Németország iránti gyűlöletét, hisz elég amerikai munkaadó elbocsátotta a jelzett államokból származó munkásait, le fog mondani a próbálkozásról és inkább otthon fogja keresni boldogulását.

Amerikában a legnehezebb munkát az idegen, az angol nyelvet nem beszélő bevándorló végzi, a mint a nyelvet úgy a hogy beszéli, jobb, illetve nem oly nehéz munkát keres, esetleg kap is. Az ily vállalatoknak, különösen bányatrustoknak szüksége van a bevándorlóra, mert az, miután a szükség kényszeríti rá, aránylag igen olcsón dolgozik. Ezek a körök mindent el fognak követni a visszavándorlás meggátlása és a bevándorlás fokozása érdekében. Az Egyesült Államokban ma a pénztrustok kormányoznak, bizonyíték erre a municiógyártás és szállítás, az uralmon levő demokrata párt háta mögött a pénztrustok állnak, kiknek úgy a bányákban, mint a gyárakban és a mezőgazdaság terén kell az európai bevándorló, otthon is oly annyira szükséges munkás keze. Emlékezzünk Bolgár-Lessingre és a többi kivándorlási hiénára és ügynökre, kiket az angol hajóstársaságok és maga Amerika is pénzelt. Ezek ellen kell erélyesebben fellépni és az idegen hajóstársaságok ügynökeinek a csalóka ígéreteit torkukra forrasztani. Akkor majd nem lesz kivándorlás.

Igen, az amerikai magyarság haza vágyik..., nehezen várja az időt, azt az időt, midőn tengerre kelve hazamehet szülőhazájába, hol két szorgos keze oly nagy szükség van. A sok földéhes amerikai magyar az eke mellé vágyik..., hol majdan aczélos buza terem két szorgos keze nyomán. Az amerikai magyarság részt kér az „Új Magyarország“ felépítésénél, ha már vérét nem áldozhatta, munkájával, szorgalmával akar résztvenni annak úgy megalapozásánál, mint naggyátételénél.

Háborus tavaszi vetési tervünk.

Irta: Váradi Szabó János.

1. A tavaszi baza. A jelen körülmények között való kiváló fontossága már sokszorosan ismertette lett e lapok hasábjain is, minél fogva csak azt vagyok bátor hozzá megjegyezni, hogy a nálunk bevált fajtáiban foglalja el most azt a területet, a melyet a lehetőségek számára kijelölnek és megengednek. Mert hiszen első helyen ez hivatott az őszi buza pótlására, a melyet pedig olyan nagyon nélkülözni látszunk.

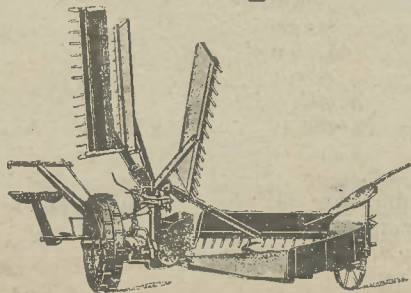
2. Az árpa, mint lisztes, tehát szintén kenyérnek való növény veendő most számításba és ez a tavaszi buza elvetése utáni időben különösen ott méltánylandó, a hol az termésének nem a minősége, hanem mennyisége által dominál.

3. A zab, mint a lovak és növendék állatok különleges abrakja mindenütt figyelemre méltandó, a hol termése — mint például az Altöld jobb talajain — igen magas átlagokat fizet és a hol a természet fajta érése más gabonák érését nem befolyásolja hátrányosan. Ezt a körülményt szem előtt tartva — bizonyos határok között — a vetési ideje ehhez képest választandó meg.

4. A hüvelyesek. Ezek már nagy számuknál fogva is alkalmasak arra, hogy a mezőgazdasági termelésben a mai viszonyok között is méltó helyet foglaljanak el. Ezeknek nagyobb tömegű magot termő fajai azon oknál fogva is figyelemben részesítendőek, mivel ezek, mint ember- és fehérjében nagyon gazdag tápszerek, élelme-

Legujabb világhírű

marokrakó aratógépeket, fűkaszalókat
és minden- **kapálókékeket,** melyekhez 2 könnyű lo teljesen elegendes, legolcsóbb
nemű **árban legmesszebbmenő jótállással azonnal szállít raktarról**

Dénes B. Betétitársaság, Budapest, VI. ker.,
Vilmos császár-ut 61/G. szám

Az állandó nagy keresletre való tekintettel, sziveskedjék megrendelését már most feladni!

**KÜLÖN OSZTÁLY: legujabb lisztörlo darálómalmokban, min-
dennemű motor cséplőkészletekben és gazdasági gépekben.**

zési készségünket mintegy kiegészíteni hivatván most azáltal, hogy a nélkülözött, vagy nagyon is szűk korlátok közé mérsékelt állati származású fehérje tartalmu tápszerek (mint hus, tej, tojás, sajt) pótolják, a mire azok felette alkalmasak is, mert kevés kivétellel, megfelelően elkészítve nagyon izletes és egészséges főzeléket képeznek. Másrészt pedig ezek a növények a »továbbtermelés« szempontjából is nagy figyelmünkre érdemesek. Ugyanis ezek nitrogéngyűjtő növények lévén, a talajerő fenntartása tekintetéből kell hogy figyelmünket magukra vonják, különösen pedig ma, a mikor az istállótrágya termelésünk jelentékenyen megapadt és a mesterséges trágyák beszerzési forrása is teljesen el van tőlünk zárva, vagy pedig csak nagyon korlátozott mennyiségű műtrágyához férhetünk hozzá, holott pedig a fokozott nagy termésekre égetően nagy szükségünk van. Ezenkívül — kellő körülményekkel — ezek a növények a fogatos és kézi erő jobb kihasználása szempontjából is ugy vetési- és mívelési-, mint aratási- és betakarítási idejüket tekintve is, nagyon jól a cél szolgálataiba állíthatók és háborus vetőterünkbe is jól beilleszthetők, valamint mint takarmánynövények is elsőrendű szerepet játszanak és mint zöldtrágya és tarlónövények is kizárólagos szerepet töltenek be. Ezek a következők: a *lóherék*, a *borsók*, a *bükkönyök* különböző fajtái, a *baltaczim*, a *lóbab*, a *bánkúti keverék* (lóbab és szöszösbükköny keveréke), a *nyulszapuka*, a *szójabab*, a *lucernák*, a *babok*, vagy paszulyok sok fajtája, valamint a *csillagfürt* különféle fajtái (mint zöldtrágyanövények) stb.

5. A gumós- és gyökernövények közül a *burgonya* elsőrendű fontossággal bír élelmezési készségünk biztosítása terén és ezért megfelelő területen fog termesztésünkben szerepelni és különösen ha a fajtáit és mívelési módjait megfelelően figyelmünkre méltatjuk, e növény nagyon jól beillik háborus termelési viszonyaink közé is. A *czukorrépáról* már ezt kevésbé mondhatjuk, mert amint tudjuk, ez különösen a fogatos erő iránt támaszt — nagyon sok helyen ki nem elégíthető — igényeket, kiváltképpen pedig az őszi kiszedés és fuvarozás idején, a mivel, ha nem számolunk, bizony répánk (mint az idén is sok helyen) könnyen a nyakunkon maradhat. Pedig hát a *czukorrépának*, mint élelmezési készségünket nemcsak biztosító, hanem határozottan nagy mértékben „megjavító“ tápszernek nagy jelentősége el nem vitatható. Tehát ha a körülmények megengedik és az árat is megfizetik, ez a nagy szerepe mindenestre méltánylást érdemel. A *takarmányrépa* és a *murok*

termesztésének felkarolása az állati termelés szempontjából jön figyelembe és valószínűen a vetőmag szempontjából is, a melyben ugyan csak szükségét fogunk szenvedni; de a murok, mint kevesebb munkát igénylő növény, a neki megfelelő viszonyok között elsőseget is érdemel és a vonatkozó szabályok betartása mellett ennek az eltarthatósága sem bizonytalanabb, mint a takarmányrépáé és a holdankénti tápanyag termése sem sokkal marad az utóbbi mögött.

6. Az ipari növények közül a *dohány*, a *len*, a *kender* és a *hagyma mindkét faja* jöhet — a viszonyok szerint — figyelembe és ezek egyes esetekben a munkaerő jobb és teljesebb kihasználását eredményezik, a mellett, hogy egyéb szükségletet is kielégítenek. A betakarításukkal járó nagy igás erő szükséglet semmi esetre sem téveszthető szem elől a mostani fogatszegény világban. A *seprő czirkot* azzal a megjegyzéssel említem meg, hogy természetének a mai világban vajmi kevés helyen kedvezhetnek annyira, hogy az nagyobb mértékben kiterjeszhető volna; pedig tagadhatatlan, hogy

az ipari feldolgozás nyersanyagát képező szakál iránt hallatlan magas áron igen nagy a kereslet és a tekintélyes mennyiségű mag termése pedig élelmezési készségünk biztosításához járulna hozzá, akár koptatva, illetve kásával készítve, mint emberi táplálék, akár pedig mint takarmány állati termékek előállítására felhasználva.

7. A *tengeri*. Tavaszai vetési tervezetünk területének a legtekintélyesebb részét bizonyára a tengeri fogja elfoglalni, a melynek fajtái olyan különféle tulajdonságokkal bírnak, a melynek folytán azok élelmezési készségünk biztosítása mellett a mai háborus viszonyok által képviselt csekély erőnkészségünket is kielégíthetik, a minek alapjául a nagyon hosszúra kiterjedő vetési ideje mellett, a fajták által igényelt, különböző hosszúságú tenyészidő is szolgál.

8. A *köles*. Mint a rizsnek nálunk természetes pótléka: a köleskása, ma a magyar ember

szeme előtt is olybá tűnik fel, mint a minő szerepet a „tót“ előtt már régtől fogva betöltött, vagyis: „étellé“ vált és rendes tápszerré küzdött fel magát; a miért tehát a köles termesztésének felkarolása nemcsak élelmezési készségünket biztosítja, hanem mint kevés munkát igénylő és jól fizető növény, minden viszonyok között megtalálja a helyét a tavaszi vetési tervezetben; és mivel vetőmag szükséglete is csekély és a vetési ideje is hosszúra kiterjedő, termesztése — valószínűen — a megérdemelt területen fog felkarolhatni. Itt említem meg a *pohánka* is, a mely ugyanezt a célt szolgálja, de az Alföldön uralkodó száraz időjárási viszonyok között nem tud meghonosodni, de annál inkább otthon érzi magát a Dunántúlon.

9. *Olajos növények*. Ezek sorából a tavaszi vetési tervezetünkben csak a *mák*, a *napraforgó* és a *gomborka* érdemes a felemlítésre, a melyek a nekik megfelelő viszonyok között az előbbeni élelmezési készségünk javítása szempontjából, utóbbiak pedig ipari és takarmányozási tekintetből érdemelnek figyelmet.

Meg kell még említenem *dinnyét* és a *tököt* is, a melyek termesztése, különösen a kisebb üzemekben bir nagyobb jelentőséggel és a dinnye kiváltképpen alkalmas növény arra, hogy az „arravaló“ rokkantjainkat minden nagyobb előtanulmány nélkül is tisztességes keresetbe juttassa. Afentiekben jóformán minden számottevő olyan növényről megemlékeztem, a melyet egyik, vagy másik viszonyok között vetési tervezetünkbe felvéve, termesztését felkarolhatjuk, de a mint az az eddigiekből szintén nagyon világosan kitűnik: *igazi helyes megoldás csak a viszonyok által megengedett növénytermesztésnek a lehető változatossága által érhető el.*

Élelmezési készségünk biztosításának fokozása érdekében a földművelésügyi miniszter — a mint arról már más alkalommal megemlékeztem — a hazai szuperfoszfát készletet lefoglalta és ama gazdák között osztotta szét, a kik az elmúlt év tavaszán is használtak szuperfoszfátot, de azzal a megszorítással, hogy azt csak tavaszi kalászos, czukorrépa és burgonya alá használják. *Reményem, hogy ennek a szuperfoszfát mennyiségnek utolsó szemcséje is immáron előjegyezve van és ennek lehető felhasználásához ez alkalommal csak azt kívánhatom: hogy a termelés fokozására mindenestre akként alkalmaztassék, hogy ez irányban és teljes mértékben, a legmagasabb fokban, valamint t. gazdatársaim javára és élelmezési készségünk biztosítása érdekében érvényesülhessen az.*

A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéheztetésével.

Irta: *Löherer Andor.*

E tekintetben az 1914/15-iki világháború precedens nélkül áll előttünk. A világtermelés viszonyait annyira nullifikálták, annyira másodrendűnek hirdették és tekintették a szabadkereskedelem utjain haladó üzerek és merkantilisták, hogy a gabonatermesztés háttérbe szorításának eme perdöntő hatását megátalni sem akarták. Csak a mikor egyszerre a rettentő élelmiszerdrágaság és annak elégtelensége ütötte fel fejét, kapkodtak eme körök is az eszükhöz, de rajta többé segíteni nem bírtak, bárha az egész világ aranykincse is rendelkezésükre állott. És mindenütt a népek a munkásélelmezés fizetik meg ennek az árat, a mi a koplalásban és a nyomor terjedésében jut kifejezésre.

Az ipari állam főlényűül hirdetik, hogy ugyanazon földterületen jelentékenyen több embert képes eltartani. Hogy az ipari munkások mégis a világ legnyomorultabb páriái, a kik mint éppen a leggazdagabb kapitalista államban, Angliában, állandóan az éhséggel küzdenek, azt rendszerint elfelejtik a mérlegre tenni. Így persze teljesen hamis perspektívák állanak elő, a melyek rendszerint csak a maihoz hasonló nagy kríziseknél tűnnek észrevehetőleg halálos sebként elő.

Teljesen való tehát, hogy az ipari államok hátrányai annál fájóbban, annál élesebben jelentkeznek, mentül inkább vannak az idegen államokból való bevételre, avagy a messze fekvő államokba való kivételre kereskedelmi mérlegük, avagy államköltségvetésük tekintetében r utalva.

Az így előálló áru- és élelmiszerhiány miatti megdrágulása ezen anyagoknak annál inkább válik azután érezhetővé, mentül inkább csökken meg egy ország népének rendes keresetforrása és minél kevésbé van az ország népe képesítve a tőkegyűjtésre, vagyis mentül nagyobb igényekkel lép fel egy-egy ferde vagy helytelen államgazdasági irány adózó polgáraival szemben és minél kevésbé irányítja az állam ügyeit vezető kormányt egy helyes és okos, megfelelő pénzügyi és közgazdasági politika, annál kisebb lesz az népnek és az államokot fentartó polgárságnak annyira fontos vásárlóképesége, illetve az így okozott válságokkal szemben való ellentálló képessége, a mi azután oda vezet, hogy a háborúk iszonyu nagy kiadásait, ama erősen megduzzadó milliárdokat, ninesen a ki viselni bírja. Így állanak azután elő az állami tönkölök. Ezekért ninesen, a ki feleljen.

A kapitalisztikus nagytőkéknek egy része ilyenformán veszendőbe megy, a miképpen felette kérdéses, hogy az Oroszországba, Ausztráliába, Amerikába, Afrikába és Ázsiába elhelyezett nagytőkéknek és vállalkozásoknak minő veszteségekkel kell majd számolniok.

A drágaság tolytán beálló pénzszűke, a nagy bankokba betett megtakarított összegekre is nagy hatással van, mert főleg a nagytömegű kizsákmányozók kénytelenek a bankokat saját tőkájüknél visszazsákmányozására megrohanni, a mit pedig a nagy bankok kielégíteni a legritkább esetekben képesek, mert hiszen ama milliárdokra és milliárdokra menő nagytőkék régen befektették az afrikai, ázsiai, amerikai és ausztráliai és nem is mindig biztos vállalatokba, a honnan tulajdonképpen a nagy bankok csakis a kamatokra számolnak.

A *deruta* tehát beáll, a mikor azután a börzéken, az addig a nagytőke spekulációjának érdekében telhajtott nominális értékek egy lég-hajó síklőrepülésének gyorsaságával hanyatlanak le, iszonyu differenciákat okozva. Ezen tőke- és értékvesztések nagyságát ritkán lehet megállapítani, pedig ennek összegei néha egész államok értékével vetekednek. Mindezek a kapitalisztikus világ gazdasági szüleményei, a melyek a háborúk során elmaradhatlanul jelentkeznek.

Mit ér mindezekkel szemben a szántóvetőember vagy az iparos osztály minden szorgalma vagy takarékosága.

Eme pusztuló milliárdok termelése a kapitalisztikus világgazdaság torzszülöttje.

A nagy pénzügyi tranzakciók.

Vessünk ezért egy tekintet a multba, miképpen keletkeztek ezek az üzletek. Tudvaló, hogy Franciaország tőkeelhelyezéseitől függött egyes világrészek, avagy Amerika tejlődése és felvirágzása.

A *harmadik köztársaság* valóságban egy *pénzbeli abszolútizmus*ra nőtt ki magát a XX. század elején, a midőn a bank és tőke koncentrációját keresztül vitték. Az így a világ színpadára került *pénzarisztokrácia* nem ismert, nem látott maga előtt mást, csak a *bizness* politikáját. „Mercur“ állítólag csak egyik szemével nézett, a melylyel az aranyat kémlelte; mást szeme nem látott meg. A *francia pénzarisztokrácia* is csak olyan könyörtelen üzérre lett, csak olyan telhetetlenné, csak olyan minden emberi nemesebb morál nélkülivé, mint az előtte példaképpen álló *City pénzkirályai*, vagy az amerikaiak.

A francia nép pedig bambán nézte, bambán vetette magát lábaihoz és teljesen vakon követte minden ellenőrzés nélkül, ezen óriási és minden állami hatalmat gyakorló szerencsevadászok kezdeményezéseit, a mit ma egy nemzet könnyelműségének kell tekinteni, melyet sirját áshatja meg.

A legjellemzőbb példái eme kizárólagos üzéri nyereszkeskedési vágyak ama nagy üzleti tranzakciók, melyeket a francziák a *gyarmatszerzés terén kötöttek.*

A Hortobágy növényföldrajza.

Irta: Dr. Rapai Cs. Raymund.

III.

4. A Hortobágy flórájának őskora*

Mi sem látszik első pilanatra közelebb fekvőnek, mint abban az időben keresni a Hortobágy flórájának őskorát, a melyben az Alföld medencéjét még az egykori tenger utolsó maradványaképpen hatalmas tó — olyan Kaszitó-féle borította. De ha alaposabban utána nézünk a kérdésnek, csakhamar kiderül ennek a felfogásnak a tarthatatlansága s belátjuk, hogy egészen más nyomon kell elindulnunk, ha valami pozitívumhoz akarunk eljutni.

Az Alföld régi tengermedencéjének felszínét ugyanis vagy 200 méter vastagságban terasztrikus rétegek borítják s a míg ezek a vastag rétegek lerakódtak, régen nyoma veszett a régi tengeri és tengerparti vegetációnak, úgy, hogy semmi összefüggés után sincsen jogunk kutatni a Hortobágy mai növényzete s eme régi tengeri és tengerparti vegetáció között.

A leghatalmasabbak az Alföld mai alapját alkotó terasztrikus rétegek között a löszablák, ezek eredete pedig olyan körülmények megfontolására hívja fel figyelmünket, a melyeket azok, a kik az Alföld növényföldrajzi problémáival foglalkoztak, mindeddig alig, vagy egyáltalában nem tekintettek.

Hogyan keletkezett az Alföld löszrétege, mind-egyedül pontosabban nincsen felderítve. Általában véve azonban annak a kései, sőt nagyrészt posztdiluvialis kornak a természeti viszonyai a mai-tól csak nagyon kevésé különbözhetnek, úgy, hogy azokat a nagy változásokat, a melyek Alföldünket azóta érték, nem lehet nagyfokú klímaváltozásokkal hozni kapcsolatba, hanem egészen másban kell eme változások okait és magyarázatát keresnünk, olyan körülményekben, a melyekre alább fogok majd részletesebben rámutatni.

Sajnos, löszflóránk ma már rendkívül szegény s hogy mennyiben jellemző, az sincsen még tisztázva. Azok a változások, a melyek újabban érték Alföldünket, az ősi löszflórát nagyon megtizedelték. Löszterületeinket valaha bizonyára főképpen füves mezők borították a legnagyobb részben, a jellemző flóra pedig bizonyára a löszablák peremén tanyázhatott. Löszterületeink azonban emberemlékezetet meghaladó idő óta mivelés alatt vannak s így ma már nagyrészt giz-gaz a lösz flórája, a mely utmelleken, mesgyén, jellem nélkül keveredett össze. Részletkutatások azonban talán még felderíthetnek valamit löszflóránk őskorából.*

Több eredménnyel kecsegtet azonban a mocsári növényformációk kutatásai és speciálisan a Hortobágyról szólva, ennek a kutatási ágazatnak igen nagy a jelentősége. Nem kérdés tárgya ugyanis, hogy a Hortobágy valaha éppen úgy, mint napjainkban, mocsarakban bővelkedő terület volt. Nem akarom ezzel azt állítani, hogy a Hortobágy mai laposait zavarás nélkül maradhatott fenn az ősi mocsári flóra, sőt minden jel arra vall, hogy a Hortobágy mai laposai sok tekintetben emberi hatásokkal is összefüggenek, de mégis bizonyos, hogy az ősi mocsarak flórájának némi töredéke egyenes, bár sokszorosan áttelepedett, maradéka ma is megvan a Hortobágy laposáiban.

Habár nem kétséges tehát, hogy az ősi löszflórának is több tagja él ma is a Hortobágyon, mégis, mivel e tekintetben nagyon bizonytalan a kutatás, a Hortobágy ősi flórájának nyomait, némi töredékét, inkább a laposokban kereshetjük. Ezek a kutatások ismereteink mai állásában némi pozitívumot szolgáltathatnak a Hortobágy ősi flórája egy részletére vonatkozólag.

Ősi növényzete például a Hortobágyon a vizek nyílt tükrét ékesítő flóra, illetve annak legnagyobb része. Hogy nem az egész, annak a sulyom a bizonyítéka, a sulyom ugyanis, a vizi gesztenye, hajdan jelentékeny szerepet vitt az ember életében, mint gyümölcsöt használták és természetették, sőt disztárgyak és ékszerek készítésére is kiszemelték. A sulyom tehát minden valószínűség szerint emberi ültetés maradványa a Hortobágyon is, mint sok máshelyt az Alföldön.

* Erre és a 6. fejezetre vonatkozólag I. még: Az alföldi flóra növényföldrajzi problémája (Uránia, 1915. dec. száma) c. dolgozatomat.

* Kiváló figyelmet érdemelnek különösen a keresztesek, pl. *Crambe*, *Alyssum linifolium* stb., továbbá *Trifolium* m-ok, néhány ernyős stb.

Ősi növényformáció a Hortobágyon a nádas. Történelmi feljegyzések bizonyítják, hogy valaha sokkal nagyobb nádasok borították a Hortobágy egyes vizes helyeit, mint ma s még inkább így lehetett ez akkor, a mikor az ember sokkal kevésbé avatkozott be a természet dolgaiba, mint ma s már régóta. A nádas különben is ma is megőrizte ősi jellemét, mert ma is egy, vagy nagyon kevés faj igen nagy száma alkotja. Hasonló a gyékény és a káka formációja is. Mindezek különben is könnyen terjednek, a nád és a gyékény termését a szél messze elragadja.

Érdekesebbek azonban ebből a szempontból a rétlaposok. Már az előbbieken többször rámutattam arra, hogy milyen jellemző a rétlaposok tőzegflórája. Ezt a flórát kell kétségtelenül a Hortobágy egyik legősibb növényzeti maradványának tekintenünk. A Hortobágy mai jellemző formájába ezek a tőzegnövények semmiképpen sem illenek bele s különben is minden jel mutatja, hogy itt kiveszőben vannak.

Alföldünk ugyanis nagy mértékben kiszárad. Nem ugyan egyből, hanem tisztán abból az okból kifolyólag, hogy az ember készakarva, vagy meggondolás nélkül erre kényszeríti. Részletekbe itt nem tartom szükségesnek kiterjeszkedni, elég ha az olvasót *Borbás* a Balaton flórája műve VIII. fejezetére utalom.*

Ez a kiszáritás általában a kultura előnyomulása kivált a lápok és a tőzegnövényzeteket irtotta és fenyegeti még napjainkban is a legjobban. Valaha érdekes és gazdag volt az Alföld lágjainak flórája s minden bizonyítékunk megvan ahhoz, hogy ez az érdekes lágflóra ugynevezett magashegyi, vagy szubarktikus fajokban fölöttébb gazdag volt.

A hortobágyi rétlaposok is magukon viselik mai napig is, hogy valaha egészen más lehetett a flórájuk, mint a milyen napjainkban. Ma már persze rendkívül megfogyatkozott a Hortobágyon a rétlaposok tőzegnövényeinek a száma, de az a maradványuk, a mi megvan, eléggé érhetően hirdeti, hogy valaha lápok, ingó és uszó lág stb., szóval Alföldünk legérdekesebb ősi növényzövegetései a Hortobágyon is nagy szerepet vihettek.

Érdekes dolog, hogy újabb botanikai irodalmunk minden további vizsgálódás nélkül sziki növényeknek tekint olyan fajokat, a melyek kétségtelenül nem azok, hanem az ősi tőzegflóra maradványa s bizonyára abban a mértékben kevesbedik ezek száma, a mely mértékben Alföldünk száradása és szikesedése növekedik.

A *Ranunculus polyphyllus*-ra vonatkozólag például még azt állítja *Kitaibel*, hogy „in turfosis humilis” nő, ma pedig sziki növényeink között említik. Nyilvánvaló, hogy ez a boglárkafaj nem sziki növény, hanem tápnövény s csak mint maradvány van még ősi ingóvanyaink helyén, a melyek később elszikesedtek.

Nagy fontossága van eme kérdés teljes tisztázása szempontjából annak, ha a Hortobágy eme flóratagjait más, egyáltalában nem szikes lágok növényzetével hasonlítjuk össze. Azt találjuk minden ilyen esetben, hogy a szikes és nem szikes mocsárképződmények flórájának teljes a hasonlósága, csak persze a hortobágyi rétlaposok tőzegnövényei a fajok száma szempontjából ma már vajmi fogyatékosak. Lágjaink általánosan elterjedt növényei azonban, mint *Agrostis alba*, *Carex vulpina* és *acutiformis*, *Trifolium repens*, *Euphorbia palustris*, *Veronica scutellata* stb., a Hortobágy rétlaposáiban megvannak és közönségesek.

A sorozatot azonban még számos taggal kell kiegészítenünk. Lág-növények, illetve lágmaradványok a Hortobágy rétlaposáiban még a következők is: *Ranunculus lateriflorus*, *Cardamine Hayneana*, *Viola pumila*, *Lotus tenuifolius*, *Peplis portula*, *Lythrum hyssopifolium*, *Oenanthe media*, *Gratiola officinalis*, *Veronica serpyllifolia*, *Juncus*, *Schoenoplectus supinus*, *Carex nutans* stb.

Az itt felsorolt fajok közül nem mindenik bírja azonban egyformán az újabb változásokkal előidézett viszonyok hatását s ennek megfelelőleg egyesek már csak ritkaságként találhatók, mások pedig, a melyek tudniillik inkább képesek a száradást s a talaj szikesedését elviselni, gyakoribbak. Ez utóbbiakat aztán — bár nem jogosan — sziki növényeknek is tekintik, mint például a következőket: *Veronica scutellata*,

* A *Borbás*-említett *Vécsey* N. Beiträge zur Geschichte der Flüsse und Sümpfe Ungarns (1854.) növényföldrajzi szempontból egyik legfontosabb munkánk.

Peplis portula, *Lythrum hyssopifolium*, *Ranunculus lateriflorus*, *polyphyllus* stb.

Pedig nyilván ezek is, mint említett egyéb társaik is, egyáltalában nem tekinthetők egyébnek, mint az ősi lágflóra maradványának s idővel éppen az a sors fog rájuk is várni, mint egyéb ilyen maradványokra, hosszú tengődés után a végleges kipusztulás.

Persze ez a folyamat lassan történik s a növény teljes kipusztulása csak sok alkalmazkodási próbálkozás után történik meg. A régi lágflóra nem küzdelem nélkül engedi át a teret újabb növényzetnek, kevésbé érzékeny tagjai alkalmazkodni igyekeznek a változott viszonyokhoz s csak akkor tűnik el végleg az egész lágflóra, ha egyszerre radikálisabb átalakulás következik be.

Mocsár és ingóvanyterületeink lassu száradása nem mindenütt jár okvetlenül elszikesedéssel. Száradás vár például az ó-budai tőzegrétre is, de itt a szikesedésnek nincs nyoma s így inkább a környező hegyek flórája foglalja el a régibb lágflóra helyét. Debreczen határában azonban több példát találhatunk arra is, a mikor a lág elszikesedik s e szerint változik flórája. Így például Nagycserén egy szépen zöldelő buczkafenékben több jelét lehet találni annak, hogy itt a szikesedés kezdődik. Ennek a fenéknek a flórájában többek között a következő jellemző fajokat láttam: *Chenopodium glaucum* (a szélén), *Trifolium fragiferum*, *Lotus tenuifolius* és *siliquosus*, *Plantago maritima*, *Cirsium brachycephalum*, *Triglochin palustre*, *Schoenoplectus Tabernaemontani*, *Atropis*. Ez a néhány név is eléggé igazolja, hogy itt egy eredetileg tőzeglág elszikesedése van folyamatban.*

Debreczen környékén különben is gyakran találkozhatunk ennek nyomaival. Erre vall a *Trigonella procumbens* is. Sokkal inkább azonban a nyirkos mezőkön nagyon gyakori *Achillea asplenifolia*.

Ezekből a fejtegetésekből határozottan kitűnik az, hogy a Hortobágy flórájának legősibb tagjai — eltekintve a nádasról — a rétlapos érdekes tőzegnövényei, másrésztől pedig azt a következtetést is le kell vonnunk az eddigiekből, hogy sziki flóránknak egyes tagjai az ősi lágvegetáció maradványának tekintendők s mint ilyenek, eltűnőben vannak, vagy pedig nagyobb átalakalmazásra kényszerülnek, a mire ugyan kevés a példa, de a mi mégis előfordul.

5. Sziklegelő és vakszik.

A Hortobágy legnagyobb része kurta füvel benőtt s többnyire nagyon gyomos legelő. A sziklegelő legnagyobb mennyiségben növekvő füve itt is, mint másutt az Alföldön, a *Festuca pseudovina*, a mely különösen száraz legelőinken mindenütt hasonlóképpen vezérvény. A jobban elszikesedett szikpadkák is ez a csenkesz az uralkodó fü. A szikpadkát különben sem lehet a sziklegelőtől megkülönböztetni, úgy, hogy az alábbi névsor a sziklegelő és a szikpadka növényzetét együtt mutatja.

Polygonum aviculare, *Euphorbia cyparissias*, *E. esula*, *Scleranthus annuus*, *Arenaria viscida*, *Holosteum umbellatum*, *Cerastium glandulosum*, *C. anomalum*, *Dianthus sabuletorum*, *Gypsophila muralis*, *Melandryum viscosum*, *Ranunculus pedatus*, *Lepidium rudemale*, *L. draba*, *Sisymbrium sophia*, *Crambe tatarica*, *Capsella bursa-pastoris*, *Draba stenocarpa*, *Berteroa incana*, *Fragaria moschata*, *Potentilla arenaria*, *P. argentea*, *P. demissa*, *Ononis spinosa*, *Medicago lupulina*, *Trifolium arvense*, *T. striatum*, *T. angulatum*, *T. parviflorum*, *T. campestre*, *Eryngium campestre*, *Bupleurum tenuissimum*, *Pimpinella saxifraga*, *Statice Gmelini*, *Nonnea pulla*, *Myosotis micranthos*, *Verbascum phoeniceum*, *V. blattaria*, *Veronica prostrata*, *Aiuga genevensis*, *Glecoma hederacea*, *Phlomis tuberosa*, *Salvia austriaca*, *S. nemorosa*, *Thymus Marschallianus*, *Plantago media*, *P. lancolata*, *P. dubia*, *Galium pedemontanum*, *Erigeron canadensis*, *Achillea collina*, *A. steacea*, *A. Neilreichii*, *Matricaria chamomilla*, *M. suaveolens*, *Artemisia pontica*, *A. salina*, *A. monogyna*, *Centaurea intermedia*, *Carduus nutans*, *C. acanthoides*, *C. hamulosus*, *Cichorium intybus*, *Scorzonera*

* *Treitz* is megállapít bizonyos biológiai párhuzamot a mocsárhumusz és a szik között; botanikai és mezőgazdasági szempontból rendkívül fontos lenne ennek a problémának kísérleti tisztázása.

Jacquiniana, S. integrifolia, Taraxacum officinale, Hieracium pilosellum, Allium vineale, Ornithogalum tenuifolium, Carex stenophylla, C. praecox, Setaria viridis, S. glauca, Cynodon dactylon, Koeleria gracilis, Poa crispa, P. angustifolia, Festuca pseudovina, Bromus hordeaceus, B. subsquarrosus, B. tectorum, Lolium prene, Agropyron repens, Hordeum Gussonianum, H. hirtellum, H. murinum.

Ebbe az egyhangú, szürke, kurta gyepszőnyegbe csak néhol kerül egy kis változatosság, nevezetesen a jószág állásai körül és az istállók környékén.

Az istállókat akácós árnyékolja, bár van a Hortobágyon ugynevezett akáczerdő is. Az istállók környékén különféle gyomok kisebb-nagyobb serege mutatkozik, így főként:

Atriplex tataricum, patulum, Chenopodium urticum, Lepidium perfoliatum, Malva pusilla és neglecta, Geranium pusillum, Potentilla supina, Conium maculatum, Asperugo procumbens, Hyoscyamus niger, Solanum nigrum, Datura stramonium, Lamium purpureum és amplexicaule, Leonurus cardiacus, Ballota nigra, Xanthium spinosum és strumarium, Onopordon acanthium, Evagrostis minor, Sclerochloa dura, Poa annua és compressa.

A birkaállások környékén nagy csapatokban nő az *Urtica dioica*, meg a *Chenopodium urticum*, a melyeknek sötétzöld tömegei már messziről feltűnnek. Néhol a *Carthamus lanatus* nagy csapatai is igen jellemzők.

Őszszel nagy mennyiségben bujik elő a trágyás földből a csiperke, *Psalliota campestris*, mely a Hortobágyon gyakran gyermekfej nagyságú s ha kiterül, kalapnagyságú. Igen izletes, de többnyire ott vész a legelő állat lába alatt, mert nem törődik vele senki, pedig annyi van belőle, hogy az egész főváros szükségletét is el lehetne vele látni. A hortobágyi pásztor-nép nem ismeri értékét. Többnyire igen szép, ugynevezett boszorkánygyűrűket alkot.

Romokkal borított helyeken nagyon sok a *Chenopodium vulvarium* és az *Amarantus crispus*, néhol *Artemisia absinthium* is akad.

Állattól járt vizes helyeken *Roripa austriaca, Conium maculatum* stb. az uralkodó növények.

A vakszikes helyek és a legelőben egész hálozatot alkotó szikfokok növényzete nem gazdag. Ilyen helyek kivált ősszel tűnnek szembe, mert a *Polycnemum arvense*, és a *Camphorosma ovata*. néhol együtt, néhol külön-külön nagy tömegben borítja a talajt s jellemző vörös színével ritka szálu szőnyeget alkot. Az *Artemisia salina* és *monogyna* is gyakori nagy vörös foltokban. Utóbbiak virágzaskor sárgák.

Polygonum aviculare, Polycnemum arvense, Chenopodium glaucum, Atriplex litorale, Camphorosma ovata, Gypsophila muralis, Mysorus minimus, Ranunculus succulentus, R. lateriflorus, Trifolium parviflorum, Statice Gmelini, Plantago maritima, P. tenuiflora, Artemisia monogyna, A. salina, Juncus bufonius, Bolboschenus monostachys, Heleocharis salina, Alopecurus geniculatus, Atropis limosa, Lepturus pannonicus, Hordeum Gussonianum.

Ez a flóra gyakori a kiszáradt tölposok szélein és ilyen helyeken a felsorolt fajok azokkal a növényekkel keverednek el, a melyeknek jegyzékét a Hortobágy nyugati partjának jellemzésénél már bemutattam.

(Folytatjuk.)

Kérdések és feleletek.

Kérdés. A „Galicit“ mint rézgaliczot pótló permetezőszersz.

A napilapok hirdetései között egy budapesti kereskedő „galicit“ elnevezés alatt olyan — aránylag olcsó — permetezőszert ajánl, a mely teljesen pótolja a drága rézgalicz minden jó tulajdonságát. Mivel ezen kínálkozás alkalom nemcsak saját, de több gazdatársaim érdekét is érinti, igen kérem erre vonatkozó szakvéleményt. Magában foglalja-e a galicit mindazon előnyöket, biztos sikert a peronospora ellen, melyeket a rézgalicz nyújt? Hogyan kell eljárunk a permetezését illetőleg? és egyáltalán megbízhatunk-e a kereskedő által forgalomba hozott galicit valódságában? A kegyes válaszáért előre is szíves köszönetet mondok.

Egy csongrádi gazda.

Felelet. Téli metszés cz. kérdésre.

A gyümölcsták télen teljes nyugalomban vannak s a nedvkeringés szünetel. A fáknak tehát az esetleges nedvvesztést nincs módjukban pótolni. Ha már most a metszést télen eszközöljük, úgy a sebhelyen a neveltség elpárolog, a minek következtében a közeli rügyek elpusztulnak. Nagyon könnyen elejét vehetjük azonban a bajnak, ha a sebhelyet azonnal bekenjük hidegen folyó oltóviasszal. Ha azonban a fametszést a maga idejében — kora tavasszal — végezzük, még erre a rendszabályra sincs szükségünk.

B. B.

HIREK.

Az Országos Magyar Kiállítási Központ elnöksége legutóbbi ülésén egyhangulag állást foglalt a magyar érdekeltiségnek a bécsi hadászati kiállításon való részvétele ellen, abból az okból, mivel a kiállítás teljesen osztrák célokat szolgál, vezetése teljesen osztrák kezében van, a hadiszergyártás terén elért haladás nyilvános bemutatása amúgy is lehetetlen, a kiállítás megnyitásáig terjedő terminus túl rövid és a magyar érdekek egyébként sincsenek megóva a kiállítással kapcsolatban. Tehát minden rendelkezésére álló eszközzel mindenkinek hazafias kötelessége megakadályozni, hogy a kiállításon a magyar czégek egy töredeke résztvegyen, mely részvételből iparunk teljesítőképességére hátrányos következtetések volnának levonhatók.

A mezőgazdasági érdekkörök és az Ausztriával kötendő vámszerződés. A magyar mezőgazdasági vámpolitikai központ a minap terjesztette a földművelési miniszter elé az Ausztriával kötendő új kereskedelmi és vámszerződésünkre vonatkozólag a mezőgazdasági érdekeltiség részéről kifejezésre juttatott kívánalmakat tartalmazó emlékiratát.

Az emlékirat abból indul ki, hogy az 1906-ban életbeléptetett vámpolitika bevált, mert jólétet és gygyonósdást idézett elő. Ennek tulajdonítja a központ, hogy az előző gazdasági válságok nem bénították meg erőnket, s hogy helyünket a háboruban is megálljuk. Ebből kifolyólag a mai vámpolitika főbb alapelveit a jövőre nézve is fenntartandónak véli. A mennyiben ez a kívánság az osztrák iparosok körében lojalis fogadtatásra, vagy támogatásra nem találma, a magyar gazdaközönség gazdasági ügyeinknek önálló alapon való rendelkezése mellett foglalna állást. Ezek figyelembevételével az Ausztriával kötendő kereskedelmi és vámszerződések tárgyában részletes kívánásokat terjeszt elő, melyeknek legfontosabb pontjai a következők:

A szerződés formája fentartandó. Az új szerződés időtartama legalább 10 év, illetve oly tártamu legyen, hogy szerződéseink egyidőben való lejártása biztosítható. Az öilési engedély nem állítható vissza. A dalmát liszt- és tiroli gabonavám megszüntendő. A szaktudósítók a követségekhez osztassanak be. A magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai állami, valamint magánvasutak úgy a bel-, mint a köteléki forgalomban nemcsak közös áruosztályozás, hanem egységes baréme alapján bonyolítsák le az egész áruforgalmat. Ennek keretében a központ tizenhárom szabatosan részletezett kívánságot terjeszt elő. Szükségesnek tartja az állategészségügyi egyezmény szigorú intézkedéseinek enyhítését, nevezetesen a szabadforgalmat, a vágányokkal nem bíró vágóhidak igénybevételeit is. A legszigorubb álláspontra érvényesítendő, hogy olyan államokból, melyekkel nem kötünk állategészségügyi egyezményt, élőállatok és friss, vagy fagyasztott hús b hozatala tilos legyen. Fogyasztási adóvonal állítandó fel oly mértékben, hogy az idetartozó termények fogyasztása kizárólag a hazai termelésnek biztosítsák, s hogy adóképzési szabadságunk Ausztriától teljesen függetlenné váljon. Az eddigi illeték szedését az összes cukorforgalom után követeli és az exkontingens szeszgyártást Ausztria is akként szorítsa meg mint mi. Azonos törvényeket követel a tisztviségtelen verseny, valamint a borra nézve. Szükségesnek tartja a fedezeti háttérügylet megtiltását valamint követeli, hogy Ausztriával egyértőleg kettőzetlen alakítsák, s ezzel párhuzamosan intézkedés történjék az ipari vámok időleges leszállítására, illetve felfüggesztésére. Az összes intézkedések végig kell vonulni azon elvnek, hogy a szerződés területen belül a szabadforgalmat semmiféle intézkedés ne gátolja.

A magyar autonóm vámtarifatörvény tárgyában követeli a minimális gabonavámok fenntartását és a repczére való kiterjesztését, az élőállatok és friss húsra megszabott vámok fixirozását. A gabonavámok ideiglenes felfüggesztése csakis a búzára, rozsrá és kukori zára nézve történhessék, még pedig kizárólag abban az esetben, ha ezek a vám teljes fentartása mellett nem volnának külföldől beszerezhetőek jutányos áron. Felhatalmazandó volna a két kormány, hogy külföldön premizált árua pótvámot vehessen, s továbbá, hogy a kartelek árpolitikájának ellensúlyozására a vámok leszállíthatók, vagy felfüggeszthetők legyenek.

Igen érdekes k az k a követelés k, melyeket a központ a bankszabadalom megújításával kapcsolatban tesz. A bevezető pontokban a paritás tö-

kéletes érvényesítését követeli, majd pedig azt, hogy a jegybank a hivatalos kamatlábnál 1%-kal alacsonyabban számítsa le a szövetkezeti központok váltóit és varransait. Tegye lehetővé a szinguláris hitelt, tudniillik egy gazda aláírása valamely szövetkezet forgatásával a kereskedelmi váltókkal egyenlőnek tekintessék. Rendszeresítse a jegybank az ingó jelzálogot. A leszámitolásra elfogadható gazda- és szövetkezeti váltó maximális lejáratát ideje hat hónapban állapíttassék meg. A bankszerű fedezetekbe az alapszabályokban meghatározandó arányban varransokra adott kölcsönök is beszámíthatók legyenek. A kvótára nézve azt javasolja a központ, hogy a két ország anyagi erejének megállapítására olyan alap keressessék, mely kiküszöbölné a tíz évről tíz évre megújuló bizottsági tárgyalásokat.

A termés biztosítása. Nagyváradról írják: A vármegyeiházán katonai hivatalt szerveztek, a mely a bevetetlenül maradt földeket közérővel megművelti, kezeli s a termést betakarítja. Ez a hivatal fogja ellátni az orosz foglyok alkalmazásának ügyét is. — Gyuláról jelentik: Békés vármegye törvényhatósági bizottságának közgyűlésén az alispán jelentette, hogy a tavaszi vetések a vármegyei vetőmag ellenőrző bizottság útján a vármegye gazdaközönsége 2520 mázsa tavaszi buza, 2873 mázsa árpa, 754 mázsa zab és 372 mázsa tengeri vetőmagot rendelt a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél. A tavaszi munkák a rendelkezésre bocsátandó hadifoglyok segítségével remélhetőleg fennakadás nélkül fognak végbemenni, ha csak a folyton szaporodó belviz a munkát nem akadályozza. Az elvetett őszi buzavetések nagyon szépen kikeltek, s eléggé megbokrosodtak, azonban a sok nedvességtől nagyon gazosak. Különösen, mint egy békési földbirtokostól értesülünk, örvendetes, hogy őszi gabona több van elvetve ezen megyében, mint 1914-ben volt.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ipari és kereskedelmi szakosztályában tartott mai ülésen Károly Rezső dr. műgyetemi tanár a textilipar háborus helyzetéről és nyersanyagszükségletéről értekezett. Krolpp Hugó a külföldi mezőgazdasági gépek beözönlésével szemben foglalt állást és felhívta a magyar ipart, hogy versenyével tegye lehetetlenné főképpen az angol, amerikai és kanadai ellenséges gépgyárak ténfoglalását a magyar gépjáratban. Szükségesnek tartaná, ha a kormány országos mezőgazdasági gépösszeírást rendelne el. Végül a szántógépek gyártását tenné kötelezővé, még pedig nemcsak az Allamvasut Gépgyárával szemben, de azokra a nagy fémpari telepekre nézve is, a melyek a mezőgazdasági gépipart a jövedelmező hadseregszállítások kiaknázásáért teljesen elhanyagolják. A gőzekék megszerzésénél a gazdák hitelét is rendeztetni óhajtottá az előadó, a kinek a javaslatát a szakosztály némi módosítással tette magáévá.

A mezőgazdasági gépjáratás biztosítása. A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete felterjesztéssel járult a kereskedelmi miniszter elé a mezőgazdasági gépjáratás előmozdítása érdekében. A háborus viszonyok miatt ugyanis a külföldről alig jöhet be gép, a szükséglet fedezése ugyszólván teljes egészében a hazai gépjáratiparra hárul. Ezért az egyesület arra kéri a kereskedelmi minisztert, hogy az illetékes fórumoknál járjon közbe abban az irányban, hogy a mezőgazdasági gépjáratással foglalkozó munkások a háboru tartama alatt épp úgy felmentessenek, vagy szabadságoltassanak, mintha hadiszerek gyártásával volnának foglalkoztatva. Ezt a felterjesztést pártolás végett most megküldötte az egyesület az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek is.

Mágnasok a bankokban. A főrendiek czimmet a Magyar Gazdaszövetség a képviselőház legutóbbi ülésével kapcsolatban a törzsökös osztályok gazdasági helyzetét fejtegette. Elismeri, hogy a magyar közép- és nagybirtokos urak közül sokan mentek tönkre pazarlás és gondatlanság miatt is, de ez, ugymond, nem fejt meg azt, hogy miért kell ma eladósodnia oly rétegnek is, a melynek szorgalom és takarékoság tekintetében kifogástalanok és miert adóssá válnak a földbirtok világszerte? Birtokosaink egy része már egészen modern iskola terméke. Elfogadja ennek evangeliumát. Gazdagulni vágy és ezért sokat kész föláldozni. De vajjon mily eredményel? Nemrég Budapesten szájról-szájra járt egyik megnevesített szándékoit bankdirektorról az a humorizálás, hogy az új nemes czimereben négy poréretetett arisztokrata fog szerepelni, a kik vagyoni tönkremenésüket merész és kockázatos pénzügyi miveleteknek köszönhetik. A mai főrendek elődei értékes mun-

kát végeztek a nemzet fejlesztése s fõntartása körül a mulban. A mai nemzedék is sűrûn van képviselve azok között, a kik a haza határát vérük hullásával is védik. Vajha minél többen akadnának közöttük olyanok, a kik a mult hagyományait a jelen nagy földadati által megihletve, áldoznának azért a munkáért, mely a nemzet gazdasági és politikai téren való megerősítéséért folyik.

Kukoriczakenyer Ausztriában. „Az Ujság“ már régebben közölte, hogy Ausztriában jelentékeny mennyiségû kukoriczát és árpat rezerválnak arra az esetre, hogy a mennyiben a helyzet megkívánja, ezeket a készleteket a kenyér elõállításához szükségelt búzaliszt keveréséhez felhasználhassák. Ez az idõpont most elérkezett, mert az alsóausztriai helytartóság márczius hó 1-jén rendeletet bocsátott ki, a mely szerint mult hétfõtõl, azaz márczius hó 6-tól kezdõdõen az iparszerû kenyérgyártáshoz az eddig használt buza-, illetve rozsliszten, vagy pedig ezek keverékébõl elõállított liszten kívül a felhasznált liszt összmennyiségének 20%-át kitevõ kukoriczalisztet kell igénybevenni. A rendelet tehát — nagyon helyesen — nem intézkedik a kukoriczaliszt keverése iránt, hanem csupán arról, hogy a kenyér elõállításánál kell a %-os arányban megállapított kukoriczaliszt-mennyiséget felhasználni. Ez az intézkedés egyébiránt csak az iparszerûen, tehát pékségekben és kenyérgyárakban elõállított kenyérré vonatkozik és nem érinti a háztartásokban dagasztott és a pékműhelyekben kisütött kenyeret.

Katonák szabadságolása a mezõgazdasági munka elvégzésére. A hadügyminiszter és a honvédelmi miniszter rendeletet bocsátott ki, hogy a mezõgazdasággal foglalkozó legénység, a mely a mûgöttes országokban katonai vagy népfõkelõi szolgálatot teljesít, a tavaszi szántás-vetési, szõlõmûvelési, erdõgazdasági és egyéb gazdasági munkákra, a mennyire a katonai érdekek megengedik, a lehető legnagyobb számban 3—5 hétre szabadságot kaphassék.

A szabadságot a legénységnek kihallgatáson (rapporton) kell kérelmeznie. Kérvényre vagy községi bizonyítványra nincs szükség. Az említett munkákra a lehetőséghez képest és a szokásos napszámnak megfelelő és a végzett munka arányában megállapított díjazás ellenében huszhusz fõbõl álló katonai munkásoktagok is ki fognak rendeltetni. A munkásoktagok kivételével végett a törvényhatósági gazdasági munkabizottságok kell fordulni. Az említett bizottságok megkerülésével beadott kérvényeket nem veszik figyelembe. A sürgõs gazdasági munkák végzésére katonai kincstári lovakat is kikölcsönöznek. A kikölcsönzés iránti kérelmeket is a törvényhatósági gazdasági munkabizottságnál kell elõterjeszteni. A szabadságot mezõgazdák és munkások, valamint a fölmentett mezõgazdák, ha sürgõs gazdasági munkájukat elvégezték, a kevésbé sürgõs és késõbb is elvégezhetõ munkájuk helyett a hadbavonult sürgõs gazdasági munkáit kötelesek elvégezni. Ellenkezõ esetben a szabadság, illetõleg a fölmentés kedvezményét tõlük megvonják. A gazdasági érdekek kellõ megõvése végett a honvédelmi minisztériumban az összes minisztériumok bevonásával Honvédelmi Gazdasági Tanács és e tanács mellett három mezõgazdasági ügyosztályt szerveztek. A Honvédelmi Gazdasági Tanács és szerveinek feladata: 1. mezõgazdasági üzemelõvel és a mezõgazdasági termeléssel, valamint a különbözõ iparüzemekkel összefüggõ összes katonai ügyi igazgatási elvi kérdések és javaslatok elbírálása és végrehajtási módzatainak kijelölése, a figyelemreméltó általános panaszok lehetõ megszüntetése iránti intézkedések elõkészítése; 2. a gazdasági szabadságolások, a munkáscsoportok kirendelése és a fölmentések tekintetében fölmerült elvi kérdések tisztázása; 3. a katonai munka-, ló- és igaerõknek rendelkezésre bocsátása. Ezáltal lehetővé fog válni, hogy az összes intézkedések, a melyek a gazdasági érdekeknek a katonai ügyi igazgatás terén való megõvéását czélozzák, minden bürokratikus eljárás mellõzésével a lehető leggyorsabban és legcélszerûbben megtétessenek. A magánfelek csakis a törvényhatósági gazdasági bizottság útján terjeszthetik elõ kérelmeiket és panaszukat.

A requirált és egyéb magvak igénybevétele. A Haditermény r.-t. értesítette bizományosait, hogy a len-, kender- és repcemagvak átvételét erõtlenül kezdjék meg és a requirált mennyiségeket közvetlenül a Haditermény r.-t.-

nak jelentsék be. A bejelentett készletek a vonatkozó kormányrendelet értelmében elõirt maximális áron, a be nem jelentett készletek pedig ezalatt 4 koronával veendõk át. Az állami czelokra igénybeveendõ magvak árát késõbb állapítják meg. Ugyancsak közölte a Haditermény r.-t. bizományosaival, hogy felhatalmazást nyert a földmûvelési minisztériumtól bizonyos mennyiségû nyárirepeze-, mák-, napraforgó-, hajdina-, molnár- és tökmag beszerzésére. Felhívta õket, hogy a mennyiben ilyen magvakat rendelkezésre tudnak bocsátani, mintával együtt jelentsék be a társaságnak, a mely különbben ezek átvételi árát szintén közölte a bizományosokkal.

A tengeri forgalmáról szóló rendelet módosítása. A hivatalos lap minapi számában megjelent a minisztérium rendelete, a mely a tengeri és hûvelyesek forgalombahozatala tárgyában kiadott rendeleteket kiegészíti, illetõleg módosítja. E szerint olyan községekben, a hol a tengeri requirálását a földmûvelési miniszter nem rendelte el, vagy a hol a requirált készletek átvétele már megtörtént, a miniszter megengedheti, hogy ott tengerit ne csak a Haditermény R. T., hanem más is vásárolhasson közvetlen a termelõtõl saját gazdasági czéljaira. E rendelkezés nem érinti a Haditermény R. T.-nak és bizományosainak vásárlási jogosultságát, a bizományosok azonban tengerit, hûvelyeseket és egyéb terményeket a Haditermény R. T.-on kívül más részére, vagy tovább eladás czéljából a maguk részére nem vásárolhatnak és a már vásárolt ily árukért márczius 16. napjáig bezárólag a Haditermény R. T.-nak bejelenteni kötelesek.

Tengerivetõmag megrendelése. A földmûvelésügyi miniszter utasította a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetét, hogy a mennyiben egyes megrendelõk valamely requirált tengerikészletet jelölnek meg abból a czélból, hogy tengerivetõmag-szükségletük abból utaltassék ki, az ilyen kívánalmaknak a lehetõség szerint tegyen eleget. Azonban az ilyen tengeriért is a cinquantin tengerire megállapított 37 korona ár fizetendõ. A tengerivetõmagot április 15-ig kell megrendelni.

A burgonya ára. A rózsa, hópehely, magnum-bonum, kifli, valamint a sárga husu és héju, étkezés czéljára való burgonyát már nem lehet a mostig érvényben volt 10.50 koronás métermázsánkénti áron vásárolni. A mult év októberében kelt 3573. számú rendelet szerint ugyanis az említett burgonyaféléknek márczius hó elsejétõl május 31-ig 11 korona lesz az ára métermázsánként, a mely maximális ár magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is (zsák nélkül). Ha a burgonya árusítása a közvetlen fogyasztás czéljára történik, az eladó természetesen ezután is csak olyan árat számíthat, a mely nem aránytalanul drágább az említett árnál. Minden más, tehát nem az említett minõségekhez tartozó burgonyának pedig ezután is csak 9 korona lesz az ára.

A kender maximális ára. A kormány hivatalos lap minapi számában rendeletet tett közzé, mely szerint, ha valamely kenderfeldolgozó vállalatnak folyó évi termelési szerzõdése van, akkor a vállalat az 1916. évben termelt elsõ osztályú kenderkóróért métermázsánként legalább 8 korona alapárát, s azontul, ha a kikészített kender ára 150 koronát meghalad, a 150 koronán felül levõ kenderár minden 1 koronája után még 5 fillér ártöbbletet, a másodosztályú kenderkóróért pedig az elsõ osztályú kenderért fizetendõ teljes 80%-ának megfelelő árt köteles fizetni. A rendelet szempontjából elsõ osztályúnak tekintendõ a legalább 125 cm. hosszú, lelombozott, légszáraz kenderkóró, másodosztályúnak pedig az ugyanilyen, de 125 cm.-nél rövidebb kenderkóró. Az ártöbblet kiszámításánál vagy a kormány által az ázott parasztkenderre megállapított legmagasabb ár, vagy pedig egy e végbõl alakítandó bizottság által megállapított átlagár szolgál alapul. A rendelet megszabja, hogy az itt említett föltételeknél kedvezõtlenebb szerzõdést nem lehet a termelõvel kötni. A mennyiben a kendermagvat a vállalkozó adná, ezért a földmûvelésügyi miniszter által megállapítandó árt számíthatja föl. Ha a termelési szerzõdés fölbontása indokolt volna, a felek ez iránt márczius 31-ikéig kérelmet terjeszthetnek elõ a budapesti kir. törvényszék elnökénél.

Kender- és lenvetõmagvak csiraképessége. Figyelmeztetjük a kender- és lenter-

melõ gazdákat, hogy a m. kir. Kender és lentermelési szakintézet (Budapest, I., Fehérvári-ut 30.) kender- és lenmagtisztasági és csirázattási vizsgálatokra a fennálló szabályok szerint, illetõleg a gazdák részére díjtalanul végzi és az illetõ magvakra nézve, vagy a kender- és lentermelés, vagy feldolgozás kérdésében díjtalanul nyújt felvilágosítást. Azok a kender- és lenvetõmagvak, melyeket a Haditermény r.-t. a földmûvelésügyi miniszter megbízásából fog a termelõk rendelkezésére bocsátani, a szabályszerû csirázattási vizsgálat alá kerülnek.

A kender- és lentermelés elõsegítése. A kender- és lentermelésnek a katonai érdekeket érintõ fontossága miatt a közös hadügyminiszter hajlandónak nyilatkozott már a tavaszi vetéshez szükség esetén szolgálatmentes legénységet a termelõk rendelkezésére bocsátani az üdülõ, rokkant, illetõleg munkásoktagokból, a mire nézve a katonai hatóságok megfelelő utasítást kaptak. Hasonló intézkedést tett a maga hatáskörében a honvédelmi miniszter is.

A szesz árának újabb szabályozása. A legutolsó indemnitásról szóló törvény felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a kincstárnak a szesz eladási árában való részesedését szabályozza. A miniszter ennek alapján még tavaly rendeletet adott ki, a melyben hektoliterenkint 173, illetve 203 fillérben állapította meg a kincstárt megilletõ adórészt. Minthogy idõközben a szeszárak lényegesen emelkedtek, a miniszter a kincstár részére is biztosítani igyekszik a felemelt árakból valamit és most újabb rendeletet bocsátott ki, a melyvel a különbözõ szesz-nemüeknél a kincstárnak az eladási árból hektoliterenkint beszolgáltatandó részt harmincz fillérrel felemeli. Egyúttal megállapítja a miniszter, hogy a szesznyereskedõk italmérõknek és kicsinyben elárusítóknak nyersszeszt hektoliterenkint 390 K-ért, a finomított szeszt legfeljebb 4 K-ért adhatják el.

A szeszkészletek egy részének lefoglalása. A hivatalos lap minapi száma két rendeletet közöl. Az egyikben a kormány felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy a közszükséglet kielégítésének biztosítása érdekében a szeszkészletek egy részét lefoglalhassa. (Helyes, így lehet csak a szeszszoróat megszüntetni!)

A másik rendeletben a pénzügyminiszter elczel a jogával és 28.000—1916. számú rendelkezésével kimondja, hogy a fogyasztási adó alá esõ szesz-fõzõdékekben, szeszfinomító szabadraktárakban és egyéb szeszszabadraktárakban 1916 márczius elsején készletben levõ, valamint a fogyasztási adó alá esõ szeszfõzõdékekben 1916 márczius hó folyamán termelendõ szesz-mennyiség felét zár alá helyezi és a közszükséglet czéljára igénybe veszi. Ezek a készletek ezentul csak a miniszter által kijelölt hatóságnak, vagy természetes, illetve jogi személyeknek engedhetõk át és bárki részére csak engedelmekkel szállíthatók el. A szeszfõzõdévalatokat ennek folytán azokat a kötelezettségeket, a melyeket a mostani rendelet életbelépése elõtt szesznek 1916 márczius hóban teljesítendõ szállítása iránt vállaltak, minden egyes vevõvel szemben a márczius eleje óta már szállított mennyiségek tudásával csak annyiban kötelesek teljesíteni, a mennyiben az 1916 márczius elsején készletben levõ, valamint márczius hóban termelendõ szesz felett a mostani rendelet határozományai szerint rendelkezhetnek. Ugyancz áll a szeszfinomító szabadraktárakra, valamint egyéb szabad raktári vállalatokra is. A vevõ a többletre nézve sem teljesítést, sem pedig a nem teljesítés miatt kártérítést nem követelhet. Viszont az eladó sem támaszthat a vevõvel szemben semminemû igényt azon az alapon, hogy a vevõnek szállítandó mennyiségeknél többet szállított. A rendelkezések joghatálya kiterjed Horvát- és Szlavonországok területére is.

Kenderszakértõ-bizottság. A hivatalos lap mai számában a kormány rendeletet tett közzé, a mely szerint a kender árának megállapítását a kendertermelési szerzõdések függesztését, a termelési terület korlátozását egy szakértõ-bizottságra bizza. A szakértõ-bizottság három tagból áll. Egy tagját az OMGE, másik tagját a Magyar textil és textilvegyészeti iparosok országos egyesülete küldi ki, elnökét pedig a földmûvelésügyi miniszter által kijelölt szakértõk sorából a budapesti kir. törvényszék elnöke nevezi ki. A bizottsági eljárás költségei a földmûvelésügyi minisztérium tárczáját terhelik. A tárgyalás során felmerült költségeket pedig a kérelmezõ viseli. A bizottság határozata végérvényes.

A horvát telepítõ politika. Zágrábból jelentik: A horvát országgyûlés legutóbbi ülésén Zatluka képviselõ indítványát, hogy a Schaumburg-Lippe hercegi uradalomnak még megszerzhetõ birtokrészeit a kormány szerezzék meg telepítés és parcellázás czéljára, a legmelegebben pártolták.

Jéggyárakat kell felállítani az egész országban. (Mi már szemlénkben régebben megirtuk, most mások is ajánlják.) A páratlanul enyhe tél következtében, hogy az egész ország területén rövidesen érezhető jégghiánnyal kell majd számolnunk, mert értesülésünk szerint a jégtermelés az eddig lefolyt hónapokban oly jelentéktelen, a minőkre évtizedek óta nem volt példa. A folyó esztendőben annál komolyabban kell majd figyelemmel lennünk a bekövetkező jéginségre, mivel egyrészt a hegyi vidékeken sem áll rendelkezésünkre megfelelő mennyiségű jég, másrészt pedig a forgalmi eszközök más irányú elfoglaltsága mellett a jégnek nagyobb távolságokra való elszállítása igen nagy nehézségekbe fog ütközni. Nehogy tehát az általános jégghiány zavarokat idézzon elő, kötelességünknek tartjuk, hogy már most felhívjuk a kormányt, a városok, községek, élelmiszer- és husfeldolgozó üzemek figyelmét arra, hogy jéggyárak felállításáról és üzembehelyezéséről a legelőbb időn belül gondoskodjanak. Közegészségügyi és közlekedési nézőpontok követelik, hogy a már fennálló jéggyárak számát a lehetőségig szaporítsuk, mert különben kevés és drága lesz a jég, — ha ugyan a most hidegre fordult időjárás nem tartogat valami súlyos meglepetést.

Gazdasági szakiskolák Szegeden. Szeged város közgyűlése 2 év előtt elhatározta, hogy Szatymazon 20 hold területen szaktanító vezető alatt gazdasági iskolát létesít és ugyanakkor opciói szerzett 20 holdnyi területre a Zsótér-féle birtokból. A városhoz a napokban érkezett le a miniszter jóváhagyó végzése, mire a tegnapi tanácsülés már folyósította a 45.000 K vételárat és átírt a tanfelügyelőhöz a szaktanító kinevezése érdekében. Azt is elhatározta a tanács, hogy Alsótanyán és rendező-pályaudvar környékén ugyancsak 20—20 hold területen hasonló iskolákat létesít.

A mezőgazdák helyzete. A Bácsbodrogmegyei Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányának legutóbbi ülésén Törley Gyula elnök többek között arról is beszámolt, hogy a múlt évben az állami rézgálicczal együtt 10 vagon rézgáliccot osztott szét az egyesület és hogy a tengeri termésbecslésének helyesbítése, valamint a mezőgazdasági munkára alkalmatlan foglyok kicserélése iránt fölterjesztést intéztek a földmivélségi miniszterhez. Kiss Lajos fölpanaszolta, hogy főleg kiscsárdák utalványaira nem kapnak korpát és hogy a kiutalt korpa minősége miatt is sok a panasz. A cukorrépatermelés növelését pártolja a választmány. Megjegyzi azonban, hogy a répatermelés az áremelés dacára sem fizetheti ki magát, mert szoros összefüggésben van azzal a nagy kérdéssel, hogy a répatermelők kapnak-e és milyen árért mértékűt?

Külkereskedelmi forgalmunk az 1915 év november havában. A m. kir. központi statisztikai hivatal közlése szerint külkereskedelmi forgalmunk 1915. év november havában az előző hónapoz képest inkább csökkent irányzatot mutatott. Az adatok az 1915. év november havára 4.4 millió métermázsza behozatalt tüntetnek fel, az októberi 4.7 millió métermázszával szemben, kivitelként pedig — az október havival teljesen egyezően — 2.9 millió métermázsát. Az ideiglenes értékek szerint november hónapra 138.2 millió korona értékű behozatal és 121.6 millió korona értékű kivitel van kimutatva. (Októberben 153.2 millió korona értékű behozatal és 137.6 millió korona értékű kivitel.)

Az 1915. január—november hónapok ideiglenes főeredményeit az előző év megfelelő időszakával összehasonlítva, a következő képet nyerjük:

	Behozatal	Kivitel	Behozatal	Kivitel
	értéke millió	értéke millió	értéke millió	értéke millió
1914. január—november	1.578	2.148	65	91.7
1915. január—november	1.458	1.335	8	122.8

Megjegyzendő, hogy Ausztriával való külkereskedelmünk kedvezőbb, a mennyiben behozatalként ki van mutatva Ausztriából az 1915. év tizenegy hónapjában 1134.9 millió korona, kivitelként Ausztriába ugyanezen idő alatt 1175 millió korona. A behozatal emelkedése az 1914. év megfelelő időszakával szemben 14.5 millió korona, a kivitel emelkedése pedig 23.4 millió korona. Az 1915. év egész forgalmáról előreláthatólag márczius hónapban közzéteendő ideiglenes adatok már nagyobb részben az esztendő rendkívüli árviszonyainak jobban megfelelő egyességérték alapján fognak kiszámíthatni.

Ujságpapír Központ. A közlekedés és a nyersanyagbeszerzés nehézségei folytán a papirgyárak nem tarthatják fenn üzemüket egyenletesen, úgy hogy az ujságvállalatok könnyen kerülhetnek olyan helyzetbe, midőn a kiadásukban megjelenő lap rendes megjelenésében akadályozva volna. Az e részben bekövetkező zavarok megelőzése céljából a kormány a hivataltalapos lap mai számában rendeletet adott ki, melyben az iránt intézkedik, hogy a lapkiadók és nyomdavállalatok a birtokukban lévő rotációs ujságpapírkészletet a rendelet alapján létesítendő Ujságpapír Központnak bejelentésük. A rendeletnek a közönséget is érdeklő egyik legfontosabb pontja, hogy az Ujságpapír Központ a rotációs ujságpapír felhasználása, vagyis az ujságok terjedelme tekintetében korlátokat állapíthat meg, a melyeket túllépni tilos. A rendelet mindjárt meg is állapítja a maximumot, mely szerint a szövegoldal terjedeleme hat filléres lapoknál mindössze heti 49 oldal és tizenkét filléres lapoknál pedig heti 98 oldal lehet. A rendelet megszabja azt a terjedelmet is, mely hirdetések elhelyezésére alkalmas. Itt az 1915. márczius hónapban az illető lap által elért egy heti hirdetési oldalterjedelemnek 55%-a veendő alapul. Az Ujságpapír Központot felhatalmazza a rendelet arra is, hogy növekedő papirszükség esetén a terjedelmet tovább csökkenthesse. A rendeletben foglalt intézkedések szigorú betartása céljából büntető intézkedés is van, mert a ki az előirt rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 2000 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel sújtható. Most még csak a napilapokat szabályozzák, de igen féltő, hogy nemsokára a hetilapok is hasonló sorsra jutnak.

A Budapesti Takarékpénztár és Zálogkölcsön R. T. a napokban tartotta évi rendes közgyűlést Tolnay Lajos v. b. t. t. elnöklésével. Előterjesztették az igazgatóság évi jelentését. Az igazgatóság évi jelentése szerint a lefolyt évben 160.815.725 korona 32 fillér összegű váltó került leszámításra és az év végével a tárczaváltó állomány 22.460.128 korona 17 fillért tett ki. A betétüzlet az egész éven át uralkodó pénzbőség következtében kedvezően alakult, úgy hogy a betétállomány, beleértve a m. kir. pénzügyminisztérium követelését, 42.683.556 korona 6 fillérre emelkedett. A múlt év végén a takarékbetétek állománya 13.238.913 korona 99 fillér volt, a folyószámlán elhelyezett összes betétállomány 42.683.556 korona 6 fillér volt, kézzizálogpénztári utalványok állománya a múlt év végén 6.251.000 korona. Az 1915. évi tiszta nyereség összesen 1.316.800 korona 51 fillér volt.

Az igazgatóság javasolja, hogy a nyereségből 150.000 korona a tartalékalap javára fordíttassék és az alapszabályszerű levonások után fennmaradó összegből részvényenként 20 korona, azaz 1 millió korona mint osztalék kifizettessék, míg 55.523 korona 10 fillér az 1916. évi üzleteredmény számlájára vezettessék át. A közgyűlés az igazgatóság jelentését és az abban foglalt javaslatokat elfogadta s úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak a felmentvényt megadta és kimondotta, hogy a 21. számú szelvény folyó hó 6-tól kezdve kifizettessék. Ezután a megüresedett felügyelő bizottsági és választmányi tagsági helyekre vonatkozólag megejtették a választásokat. A felügyelő bizottságba megválasztottak: Barta Sándor,

Feleki Béla dr., Horváth Zsigmond, Hoszpotzky Alajos, Spett Ferenc dr. és Tsuk Sándor dr.; a választmányba: Balázs Béla Hugó, Berkes Antal, Bresmayer Román, Faragó István dr., Gyertyánffy Kálmán, Hertzka Izidor, Kemény Miklós dr., Lehotsky Imre dr., Litmann Izidor, Salzer Ignác, Spett Elek dr. és Szepechazy Imre.

Jelentés a budapesti takarmányvásárról 1916. évi márczius hó 9-ik napján.

Hozatalok és árak.		Árak	
I. Szálas takarmányok.	Fölhozatal mm.-kint	Állatokban	Állatokban
1. Réti széna I. rendű, ó	20 szekér	1900—2200	1200—1800
2. " " II. " " " " " " " "	100 " "	" "	" "
3. " " I. r. új (csak jun. jul.-ban)	" "	" "	" "
4. " " II. " " " " " " " "	" "	" "	" "
5. Sarjuszéna	" "	" "	" "
6. Múharszéna	50 "	1800—2400	" "
7. Luczernaszéna	5 "	2000—2500	" "
8. Lóhereszéna	" "	" "	" "
9. Kőlesszéna	" "	" "	" "
10. Zabos búkköny széna	20 "	1800—2000	" "
11. Takarmányszalma (árpa)	" "	" "	" "
12. Tengeriszár	" "	" "	" "
Összesen szálas takarmány: 195 szekér		átlag á 1400 kg. Összes súly: 273.000 kilogramm.	
II. Szalma s alomfélék.			
13. Alomszalma	20 szekér	900—1100	" "
14. Zsuppszalma	5 "	1200—1400	" "
15. Szalmaszeccsa	" "	" "	" "
16. Réti széna III. rendű, csomagolásra	10 "	900—1000	" "
Összesen szalmaféle: 35 szekér		átlag á 1200 kg. Összes súly 42.000 kilogramm.	

A vásár forgalma.
Legtöbb széna érkezett honnan? Alsónémedi és Lacsháza.
Legtöbb szalma érkezett honnan? Ócsa és Soroksár.

S Z E S Z

A szeszüzletben a rekvirálási rendelet dacára a helyzet nem változott és várják a minisztérium további intézkedéseit. Rendelés nagy számmal érkezik be a kartellhez és a szeszfinomítókhöz, azonban egy kis részét lehet csak eszközölni, mert a készletek igen gyérek.

Finomított szesz 390—400 K jegyeztek, tehát a maximális árban a 30 K új részesedést betudásával. Vidéki kartellen kívüli finomítóktól alig volt ajánlat.

Denaturált szesz igen szilárd és nehezen kapható hordóval együtt 140—145 kor. jegyeztetik.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz e héten gyéren volt ajánlva, nagyobb üzlet alig létesült.

Maximális árak nagyban:		régi ár	új ár
Kontingens nyersszesz adók nélkül	150—	130—	
» finomított szesz			140—
adó- és adópótlék nélkül			360—370
Finomított szesz adózva			135—
Denaturált szesz			

NYILTÉR.

E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha mindjárt születésük után beoltatjuk azokat

BORJUTÜDŐLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragálycsirák a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással HATÉKONYAN védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a. készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

Felelés főszerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya” kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. Földmiveli népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

Eredeti STOCK MOTOREKE

nagyszámu rendelés folytán csak áprilisi szállításra kapható!

III-ik ekevezető tanfolyam márczius végén kezdődik!

Eddig kb. 1400 gép van üzemben.
Hazánkban 120 STOCK EKE dolgozik.

Néhány referencia :

Diószegi gazdasági cukor és szeszgyár	4 drb.
Magyar Cukoriparr.-t. Szerencs és Botfalu	3 „
Beregmegye alispáni hivatala Beregszász	2 „
Iovag Wiener-Welten, Béke és Csütörtök	2 „
Strasser Róbert uradalom, Felsőireg	2 „
Bischitz Salamon és Fia, Majsamiklósvar	2 „
dr. Gross Imre és Jenő Üszögh-Tiszalucz	3 „
Ring Lipót és Samu, Kaposvár	2 „
Zirczi apátság, Zircz	2 „
Abauj-Torna vm. törvényhatósága, Kassa	2 „
stb. stb.	

≡ 7 éves referenciák tartósságra. ≡

Allandó nagy raktár BUDAPESTEN tartalék-alkatrészekből és saját javítóműhely. ≡≡≡

III-ik ekevezető tanfolyam márczius végén kezdődik!

Vezérképviselőt:

MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

okl. gépészmérnökök mérnöki irodája,

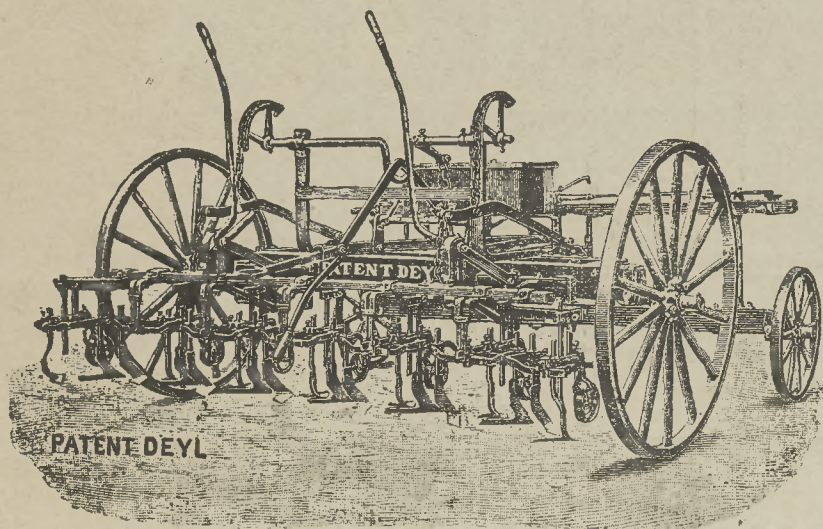
Budapest, VI., Vilmos császár-ut 45. I. em.

Telefon interurbán: 76—94.

Sürgönczim: „Diplings.“

A répaművelés sikeres keresztülvitelének manapság egyetlen gazdaságos módja a

A DEYL -féle speciális répa- kapológépek megfelelő alkalmazásában rejlik.

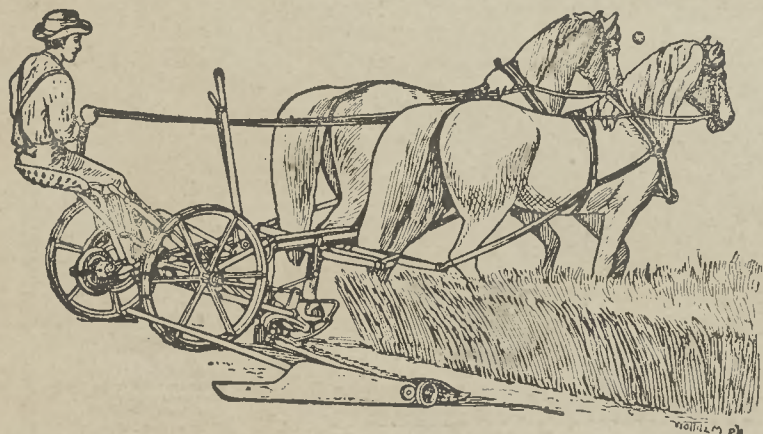

Ezen páratlan munkateljesítményű eszközök szembeötlő előnyeik és a jelenlegi munkásviszonyok következtében különösen nagy keresletnek örvendenek, miért nagyon ajánljuk a répaművelő gazdáknak, hogy a DEYL-féle kapákban mutatkozó szükségletüket, már most, idejében fedezzék, mert csakis ez esetben tudunk a sokoldalú szállítási kötelezettségnek a szokott rendben megfelelni.

Csakis az általunk forgalomba hozott eszközök a DEYL-gyár gyártmányai, míg a többi, hasonlonevezés alatt eladásra kerülő gépek silányabb, kisebb értékű utánpótlások!

Elsőrendű anyagból készült és egyszerűségüknél fogva
UTOLÉRHETETLEN SZERKEZETŰ

marokrakó-aratógépeink,
fűkaszalókaink,
gereblyéink és
köszörükészülékeink

azonnal szállíthatók és mintaraktárunk bármikor megtekinthetők.

A legszolidabb anyag és legsikerültebb kivitel biztosítja gépeink páratlan munkateljesítményét és elterjedését országszerte.

Érdeklődőknek ábrás leírást küld:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi Vezérképviselő: **SZÚCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.

Távbeszélő: 28—02, 102—05.

Sürgönczim: „Kultur“ Bpest.